

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดในอาเซียน:
กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มประเทศที่มีสนธิสัญญาโอนตัว

จัดทำโดย นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ
รหัส 16029

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 16 ปี 2568
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล (Individual Study)

เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการไอนตัวนักโทษเด็ดขาดในอาเซียน:
กรณีศึกษาเฉพาะกลุ่มประเทศที่มีสนธิสัญญาไอนตัว

จัดทำโดย นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกกณะ
รหัส 16029

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 16 ปี 2568
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตวรเดช วีระเวคิน)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(เอกอัครราชทูตอุ้ม เมาลานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีวินท์ สุพุทธิกุล)

อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษานี้ ต้องการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ ซึ่งถือเป็นความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เปิดโอกาสให้นักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศ สามารถกลับไปรับโทษจำคุกที่เหลือต่อยังเรือนจำในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ เพื่อประโยชน์ในการได้กลับไปอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว ตลอดจนได้รับการพัฒนาพฤตินิสัยและเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคยก่อนกลับคืนสู่สังคม โดยมุ่งเน้นศึกษาเฉพาะความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษกับ 4 ประเทศในอาเซียนที่ไทยมีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษ ได้แก่ ลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและเวียดนาม เนื่องจากพบว่า แม้สนธิสัญญาฯ มีผลบังคับใช้นานเกินกว่า 10 ปี แต่กลับยังไม่เคยมีการโอนตัวนักโทษฟิลิปปินส์และเวียดนามเกิดขึ้นเลย อีกทั้งการโอนตัวนักโทษลาวมีเพียงแค่ 2 คน ในขณะที่กัมพูชาซึ่งดูเหมือนมีความร่วมมือค่อนข้างมาก แต่ก็ยังถือว่าน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ นอกอาเซียน

ในการเข้าถึงและให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ครบถ้วนและรอบด้าน จึงได้ใช้วิธีการศึกษาจากการวิเคราะห์ทางเอกสารและการแจกแบบสอบถามนักโทษเด็ดขาดสัญชาติ ลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม ในเรือนจำไทยซึ่งตอบกลับมาจำนวน 548 ราย รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ปฏิบัติงานจากกรมราชทัณฑ์และกรมการกงสุล โดยสรุปผลการศึกษา พบว่า การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศมีพื้นฐานความสำเร็จอยู่บน 3 ปัจจัยหลักของกระบวนการโอนตัวฯ นั่นคือ ตัวนักโทษเด็ดขาดประเทศที่ประสงค์รับโอนตัว และประเทศที่โอนตัวนักโทษกลับไป หากวิเคราะห์เชิงลึกพบปัจจัยที่ส่งผลมีทั้งหมด 10 ด้าน คือ (1) การรับทราบข้อมูลการมีสนธิสัญญาโอนตัวฯ (2) สภาพของเรือนจำและกำหนดโทษจำคุกของนักโทษ (3) การได้อยู่ใกล้ชิดครอบครัว (4) การมีงบประมาณค่าใช้จ่ายเพียงพอ (5) นโยบายรัฐบาลและผู้บริหาร (6) การหารือระหว่างผู้นำระดับสูง (7) คุณสมบัตินักโทษตามหลักเกณฑ์ (8) เอกสารประกอบคำร้องและการแปลภาษา (9) การแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม และ (10) กลไกการติดตามนักโทษที่โอนตัวกลับไป ทั้งนี้ การแก้ไขพัฒนาปัจจัยการโอนตัวนักโทษฯ ดังกล่าว สามารถวางแผนดำเนินการได้ทั้งกรอบระยะสั้นและระยะยาว ผ่านกลไกคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษเป็นสำคัญ ซึ่งหากไทยสามารถดำเนินการได้ทั้งหมด ก็จะช่วยขับเคลื่อนผลักดันความร่วมมือให้เกิดการโอนตัวนักโทษมากขึ้น และสอดคล้องกับแนวทางแก้ไขปัญหาวิกฤติผู้ต้องขังล้นเรือนจำในไทย รวมทั้งเป็นการยกระดับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศด้วยในขณะเดียวกัน

กิตติกรรมประกาศ

การเข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต (นบท.) รุ่นที่ 16 ถือเป็นประสบการณ์ที่มีคุณค่ามาก ทั้งได้รับความรู้ มุมมองใหม่ ๆ จากอาจารย์และวิทยากร รวมถึงได้สร้างมิตรภาพที่ดีระหว่างผู้เข้ารับการอบรมทุกท่าน แม้รุ่นนี้จะมีจำนวนน้อย แต่ก็เปี่ยมไปด้วยคุณภาพและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละคนที่สร้างความประทับใจได้ในแบบของตนเอง

ลำดับแรก ผู้เขียนขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย เอกอัครราชทูตวรเดช วีระเวคิน เอกอัครราชทูตอู๋ม เมาลานนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อีวินท์ สุพุทธิกุล ที่กรุณาให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการทำรายงานการศึกษาส่วนบุคคลจนเสร็จสมบูรณ์ สิ่งสำคัญที่ได้รับนอกเหนือจากคำปรึกษาเชิงวิชาการแล้ว ยังมีความเมตตาและการให้พลังเชิงบวกอย่างสม่ำเสมอ จนทำให้รู้สึกอยากทำรายงานฯ ออกมาให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการตอบแทนพระคุณ นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมให้ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ผลการศึกษา ได้แก่ นักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม ทั้งหมด 548 คน คุณปฎิภาณ ประเสริฐกุลศักดิ์ นิติกรปฏิบัติการ กองกฎหมาย กรมราชทัณฑ์ และคุณณัฐติ สุภาวิทย์ นิติกร กรมการกงสุล ซึ่งหลายท่านได้ให้ข้อมูลที่น่าสนใจและนำไปสู่ผลการศึกษาหลักของรายงานฉบับนี้

ผู้เขียนจะไม่สามารถเข้ารับการอบรมหลักสูตรนี้ได้เลย หากไม่ได้รับโอกาสจากท่านสหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ที่คัดเลือกและอนุญาตให้เข้ารับการอบรม อีกทั้งกำชับไม่ให้ลาอบรมเพื่อมาปฏิบัติภารกิจหลักที่กรม (ถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ) ผู้เขียนต้องขอบพระคุณท่านที่เมตตาโดยตลอด และขอขอบคุณทีมงานกองบริหารทรัพยากรบุคคลที่เข้มแข็งทุกคน โดยเฉพาะคุณพิมพ์พร บรรลิ่งก์ หัวหน้าฝ่ายบริหารทั่วไป ที่ช่วยรวบรวมแบบสอบถามจากเรือนจำ ตลอดจนผู้อำนวยการกลุ่มงานและหัวหน้าศูนย์ทั้ง 7 คนที่ช่วยกันดูแลบริหารจัดการงานในกองแทน ทำให้งานส่วนใหญ่ราบรื่นและผ่านพ้นไปด้วยดี ไม่มีอะไรให้ต้องกังวลระหว่างฝึกอบรม

ท้ายสุดนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันเทวะวงศัวโรปการ กระทรวงการต่างประเทศทุกท่าน สำหรับการจัดการอบรม อีกทั้งการดูแล ติดต่อประสานงานและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ดีเยี่ยมตลอดระยะเวลาเข้ารับการอบรมในหลักสูตร

พิมพ์พร เนตรพุกกณะ

กันยายน 2568

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา	1
1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน	7
บทที่ 2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษาและผลการศึกษา	12
2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา	12
2.2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษา	13
2.3 สรุปผลการศึกษา	28
บทที่ 3 ข้อเสนอ	30
3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย	30
3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ	33
บรรณานุกรม	35
ภาคผนวก	38
ก. แบบสอบถาม	39
ข. การประมวลผลแบบสอบถาม	44
ค. ชุดคำถามการสัมภาษณ์	47
ประวัติผู้เขียน	48

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ข้อมูลสถิติสัญญาการโอนตัวนักโทษและสถิติการโอนตัว	3
ตารางที่ 2	จำนวนผู้ต้องขังชาวต่างประเทศจากอาเซียนในเรือนจำประเทศไทย	6
ตารางที่ 3	จำนวนนักโทษเด็ดขาด 4 สัญชาติในอาเซียนที่ตอบแบบสอบถาม	15
ตารางที่ 4	สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษและแนวทางพัฒนา	28

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 กระบวนการเอนต้นักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ

14

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลัง และความสำคัญของหัวข้อที่จะศึกษา

การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ (international transfer of prisoner) เป็นความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญารูปแบบหนึ่ง ที่เปิดโอกาสให้นักโทษเด็ดขาด¹ ชาวต่างประเทศที่มีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อจำคุกในประเทศที่ตนเองได้กระทำความผิดมาแล้วสักกระยะหนึ่ง สามารถกลับไปรับโทษจำคุกที่เหลือต่อยังเรือนจำในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ จนกระทั่งครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สูงสุดของตัวนักโทษเองเป็นหลัก โดยเฉพาะการได้กลับไปอยู่ใกล้ชิด ได้รับการเยี่ยมเยียนจากครอบครัว สามารถเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในสภาพแวดล้อมที่คุ้นเคย นับเป็นผลดีต่อทั้งมิติด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ และมิติด้านอาชญาวิทยา ทักษะวิทยาในการช่วยสนับสนุนการพัฒนาพฤตินิสัย รวมทั้งการกลับคืนสู่สังคมมิให้นักโทษหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำ อันเป็นการช่วยปกป้องและคุ้มครองสังคมให้เกิดความปลอดภัยในท้ายที่สุด

เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าว เป็นเรื่องของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเกี่ยวข้องกับการบังคับโทษตามคำพิพากษา จึงจำเป็นต้องมีกรอบของกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ชัดเจน โดยลำดับแรกต้องดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม นอกจากนี้ การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศของประเทศไทยจะไม่สามารถกระทำได้หากไม่มีสนธิสัญญา หรือความตกลงระหว่างกันในการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษา และความร่วมมือในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญา ซึ่งแตกต่างจากการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

¹ ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 มาตรา 4 นักโทษเด็ดขาด หมายความว่า “บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุด และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขอด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย” โดยหากขยายความให้เข้าใจโดยง่าย นักโทษเด็ดขาด คือ บุคคลผู้ซึ่งศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริง โดยคำตัดสินของศาลได้สิ้นสุดกระบวนการยุติธรรมแล้ว ไม่สามารถอุทธรณ์หรือฎีกาได้อีกต่อไป แตกต่างจาก คำว่า ผู้ต้องขัง ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า สามารถหมายความรวมถึง ทั้งนักโทษเด็ดขาด และบุคคลที่ถูกคุมขังไว้ในเรือนจำตามหมายขังของศาล ในระหว่างต่อสู้คดี โดยที่คดียังไม่ถึงที่สุด และยังถือว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามกฎหมาย จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้มีความผิด

(extradition) ที่ประเทศไทยสามารถดำเนินการได้แม้ไม่มีสนธิสัญญาแต่ใช้หลักประติบัติต่างตอบแทน (ณัฐฐา วสันตสิงห์, 2563)

1.1.1 กรอบทางด้านกฎหมาย และข้อมูลสถิติการดำเนินการที่ผ่านมา

ในประเทศไทย กฎหมายหลักในการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ คือ พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2527 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ตลอดจนระเบียบคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษว่าด้วยการยื่นคำขอโอนนักโทษ และการดำเนินการรับมอบ ส่งมอบนักโทษ พ.ศ. 2529 (กรมราชทัณฑ์, 2554) โดยมาตรา 6² ของพระราชบัญญัติฯ กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญ เช่น การโอนตัวนักโทษต้องดำเนินการภายใต้หลักการยินยอมทั้ง 3 ฝ่าย นั่นคือ (1) นักโทษเด็ดขาดต้องมีความประสงค์อยากที่จะกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ (2) ประเทศผู้รับโอน ยินยอมที่จะรับตัวนักโทษเด็ดขาดรายนั้น ๆ กลับไปยังประเทศของตน และ (3) ประเทศผู้โอน ยินดีที่จะโอน หรือส่งตัวนักโทษรายดังกล่าวไปรับโทษต่อยังประเทศปลายทาง อีกทั้งความผิดที่นักโทษไทยหรือนักโทษต่างประเทศได้รับโทษอยู่ต้องเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายของประเทศผู้รับโอน และนักโทษซึ่งจะได้รับการโอนต้องไม่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในความผิดอื่น หรืออยู่ระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในประเทศผู้โอน เป็นต้น โดยคำร้องขอโอนตัวต้องได้รับการความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ³ ซึ่งเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติของนักโทษว่าสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ หรือไม่

² มาตรา 6 การโอนนักโทษไทยในต่างประเทศเพื่อมารับโทษต่อในราชอาณาจักร หรือการโอนนักโทษต่างประเทศในราชอาณาจักรเพื่อไปรับโทษต่อในต่างประเทศ ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (1) ประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนจะต้องมีสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาคดีอาญา (2) การโอนนักโทษจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประเทศผู้โอน กับประเทศผู้รับโอน และนักโทษซึ่งจะได้รับการโอน (3) ความผิดที่นักโทษไทยหรือนักโทษต่างประเทศได้รับโทษอยู่ต้องเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายของประเทศผู้รับโอน (4) นักโทษซึ่งจะได้รับการโอนต้องไม่อยู่ในระหว่างการดำเนินคดีอาญาในความผิดอื่น หรือ อยู่ระหว่างการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ในประเทศผู้โอน (5) การโอนนักโทษจะทำให้เกิดผลดีหรือเป็นประโยชน์แก่นักโทษผู้นั้น (6) การโอนนักโทษจะมีผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรมและความรู้สึกรังเกียจของ ประชาชนในประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนเพียงใดหรือไม่ เมื่อคำนึงถึงลักษณะและความรุนแรงของการกระทำความผิด

³ มาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2527 กำหนดให้ คณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ เจ้ากรมพระธรรมนูญ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญา อธิบดีศาลคดีเด็กและเยาวชนกลาง อธิบดีกรมอัยการ อธิบดีกรมตำรวจ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ และอธิบดีกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นกรรมการ ผู้อำนวยการกองทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์ เป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้อำนวยการกองสนธิสัญญา กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ดังที่กล่าวไปในช่วงแรก อีกเงื่อนไขที่สำคัญ คือ ประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนจะต้องมีสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาคดีอาญา ซึ่งประเทศไทยได้มีการลงนามสนธิสัญญาโอนตัวฯ ฉบับแรกเมื่อปีพ.ศ. 2525 กับสหรัฐอเมริกา และมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันในปีพ.ศ. 2531 (ประสพสุข บุญเดช, 2532: 11) ในขณะที่สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษฯ ฉบับแรกที่มีผลใช้บังคับในประเทศไทย คือ สนธิสัญญาโอนตัวฯ กับประเทศฝรั่งเศส เมื่อปีพ.ศ. 2528 นับจนถึงปัจจุบัน (ณ วันที่ 27 สิงหาคม 2568) ประเทศไทยมีสนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษฯ แล้ว จำนวน 39 ฉบับ เรียงตามลำดับวันที่มีผลใช้บังคับ ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลสนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษและสถิติการโอนตัว

ลำดับที่	ประเทศ/ เขตบริหารพิเศษ	วันที่มีผลใช้บังคับ	โอนตัวกลับไป (ราย)	โอนตัวกลับมา (ราย)
1	ฝรั่งเศส	11 สิงหาคม 2528	56	0
2	สเปน	20 พฤศจิกายน 2530	33	0
3	แคนาดา	11 กรกฎาคม 2531	19	0
4	สหรัฐอเมริกา	7 ธันวาคม 2531	88	5
5	อิตาลี	9 กุมภาพันธ์ 2533	16	0
6	สวีเดน	1 มิถุนายน 2533	19	1
7	สหราชอาณาจักร	6 กุมภาพันธ์ 2534	68	0
8	ฟินแลนด์	3 เมษายน 2535	1	0
9	เยอรมนี	26 พฤษภาคม 2536	36	0
10	โปรตุเกส	7 มกราคม 2537	1	0
11	ออสเตรีย	1 สิงหาคม 2537	4	0
12	อิสราเอล	11 มิถุนายน 2541	10	4
13	โปแลนด์	22 เมษายน 2542	3	0
14	เดนมาร์ก	17 มีนาคม 2543	4	0
15	ฮ่องกง	9 สิงหาคม 2543	92	4
16	สวิตเซอร์แลนด์	10 ตุลาคม 2543	15	0
17	นอร์เวย์	1 มกราคม 2544	3	0
18	ฟิลิปปินส์*	7 พฤษภาคม 2545	0*	0*
19	เอสโตเนีย	28 พฤษภาคม 2545	6	0
20	สาธารณรัฐเช็ก	24 กันยายน 2545	2	0
21	ออสเตรเลีย	26 กันยายน 2545	9	0
22	ไนจีเรีย	5 พฤศจิกายน 2545	492	0
23	มาลี	24 พฤศจิกายน 2547	5	0
24	เนเธอร์แลนด์	1 เมษายน 2548	12	0

ลำดับที่	ประเทศ/ เขตบริหารพิเศษ	วันที่มีผลใช้บังคับ	โอนตัวกลับไป (ราย)	โอนตัวกลับมา (ราย)
25	ลาว*	19 ธันวาคม 2550	2*	0*
26	เอสวาตินี	13 พฤษภาคม 2552	1	0
27	กัมพูชา*	24 สิงหาคม 2552	47*	38*
28	ปากีสถาน	30 ธันวาคม 2552	60	0
29	เวียดนาม*	19 กรกฎาคม 2553	0*	0*
30	เบลเยียม	23 กรกฎาคม 2553	3	0
31	ญี่ปุ่น	28 สิงหาคม 2553	3	2
32	อิหร่าน	31 พฤษภาคม 2555	151	0
33	เกาหลีใต้	18 ธันวาคม 2555	2	1
34	จีน	21 ธันวาคม 2555	0	1
35	อินเดีย	30 พฤษภาคม 2556	0	0
36	มัลดีฟส์	25 มกราคม 2559	0	0
37	เปรู	26 กุมภาพันธ์ 2559	0	0
38	ศรีลังกา	26 ตุลาคม 2561	0	3
39	โรมาเนีย	13 กุมภาพันธ์ 2565	0	0
รวม			1,263	59

ที่มา: กลุ่มงานราชทัณฑ์ต่างประเทศ กองทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์

จากสถิติข้อมูลของกรมราชทัณฑ์ พบว่ามีนักโทษเด็ดขาดได้รับการโอนตัวภายใต้ความร่วมมือ หรือ สนธิสัญญาฯ ทั้ง 39 ฉบับ จำนวน 1,322 ราย แบ่งเป็นการโอนตัวนักโทษชาวต่างประเทศกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ 1,263 ราย และการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดสัญชาติไทยจากต่างประเทศกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักรไทยรวม 59 ราย

1.1.2 ความร่วมมือการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศในอาเซียน

จากตารางที่ 1 ในข้อ 1.1.1 จะเห็นความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีสนธิสัญญาโอนตัวฯ แบบทวิภาคีกับ 4 ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีเครื่องหมาย (*) เรียงตามลำดับการมีผลบังคับใช้ของสนธิสัญญาฯ ได้แก่

1) สนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ว่าด้วยการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษาและความร่วมมือในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญา (ลงนาม 12 ตุลาคม 2544 และมีผลบังคับใช้เมื่อ 7 พฤษภาคม 2545)

2) สนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวว่าด้วยการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษาและความร่วมมือ (ลงนาม 11 กรกฎาคม 2550 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 19 ธันวาคม 2550)

3) ความตกลงระหว่างราชอาณาจักรไทยกับราชอาณาจักรกัมพูชาว่าด้วยการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษาและความร่วมมือในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญา (ลงนาม 5 สิงหาคม 2552 และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2552)

4) สนธิสัญญาระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามว่าด้วยการโอนตัวผู้ต้องคำพิพากษาและความร่วมมือในการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาในคดีอาญา (ลงนามเมื่อ 3 มีนาคม 2553 และมีผลใช้บังคับเมื่อ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2553)

จะเห็นได้ว่าแม้ความตกลง หรือสนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษฯ กับทั้ง 4 ประเทศในอาเซียนมีผลใช้บังคับมานานเกิน 15 ปี แต่สถิติจำนวนนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับการโอนตัวกลับเกิดขึ้นผ่านความร่วมมือน้อยกว่าประเทศอื่น ๆ โดยเปรียบเทียบ กล่าวคือ มีการโอนตัวนักโทษทั้งหมดรวมกันเพียง 87 ราย ประกอบด้วย การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาวกลับมารับโทษต่อยังประเทศลาว 2 ราย การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดชาวกัมพูชากลับมารับโทษต่อยังประเทศกัมพูชา 47 ราย และการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดชาวไทยในกัมพูชากลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักรไทย 38 ราย ในขณะที่ความร่วมมือการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศกับฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ยังไม่เคยมีการโอนตัวเกิดขึ้นระหว่างกันเลยแม้แต่รายเดียว แม้จะมีสนธิสัญญาโอนตัวฯ มาหลายปีแล้ว หากเปรียบเทียบกับไนจีเรีย และอิหร่าน ที่มีการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดกลับมารับโทษต่อมากถึง 492 ราย และ 151 ราย ตามลำดับ (กรมราชทัณฑ์, 2568)

ปัจจัยหนึ่งที่น่าสนใจใช้เป็นสมมติฐานอธิบายสาเหตุที่ประเทศไทยยังไม่เคยมีการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศกลับมารับโทษต่อยังฟิลิปปินส์ และเวียดนาม ก็คือ จำนวนผู้ต้องขังสัญชาติดังกล่าวในเรือนจำและทัณฑสถานประเทศไทย อาจมีจำนวนน้อย หรือมีไม่มากพอที่จะโอนตัวกลับไปหรือไม่ ซึ่งในประเด็นนี้ เมื่อสืบค้นระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ โดยพิจารณาคุณสมบัติข้อมูลจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างประเทศในเรือนจำทัณฑสถานประเทศไทยที่มีทั้งหมด 9,993 คน ณ วันที่ 4 มิถุนายน 2568 กลับพบว่าเป็นผู้ต้องขังจากกลุ่มอาเซียนถึง 8,069 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างชาติทั้งหมดในประเทศไทย ดังข้อมูลที่ปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนผู้ต้องขังชาวต่างประเทศจากอาเซียนในเรือนจำประเทศไทย

	ประเทศ	จำนวนผู้ต้องขัง (คน)	สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษ กับไทย
1.	ฟิลิปปินส์	38	มี
2.	ลาว	1,162	
3.	กัมพูชา	946	
4.	เวียดนาม	166	
5.	พม่า	5,524	ไม่มี
6.	สิงคโปร์	18	
7.	มาเลเซีย	175	
8.	อินโดนีเซีย	40	
9.	บรูไน	0	
รวม		8,069	

ที่มา: กลุ่มงานราชทัณฑ์ต่างประเทศ กองทัณฑวิทยา กรมราชทัณฑ์

ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศจาก 4 ประเทศที่มีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษกับประเทศไทย มีจำนวนรวมทั้งสิ้นถึง 2,312 คน คิดเป็นร้อยละ 23 ของผู้ต้องขังชาวต่างประเทศทั้งหมดในเรือนจำทัณฑสถานประเทศไทย ซึ่งด้วยหลักการเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฯ ในกรณีการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศจะสามารถดำเนินการได้เฉพาะกับชาติที่ประเทศไทยมีสนธิสัญญา เท่านั้น ส่งผลให้การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดกับพม่า ที่มีจำนวนผู้กระทำความผิดในเรือนจำทัณฑสถานไทยมากถึง 5,524 ราย ไม่อาจเกิดขึ้นได้ในความเป็นจริง รวมถึงประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มอาเซียนที่ไทยยังไม่มีการลงนามในสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย⁴ และอินโดนีเซีย⁵ ฯลฯ ซึ่งในมุมหนึ่งมีความน่าสนใจหากสามารถศึกษาแนวทางการขยายความร่วมมือในการเจรจาเพื่อให้บรรลุความตกลงในการโอนตัวนักโทษด้วยเช่นกัน แต่ด้วยข้อจำกัดของระยะเวลาการศึกษาและจัดทำรายงานส่วนบุคคล จึงจำเป็นต้องกำหนดจุดสนใจของเป้าหมายการศึกษาให้แคบลง

⁴ ประเทศไทยอยู่ระหว่างกระบวนการเจรจาสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษกับมาเลเซีย โดยมีการเจรจามาแล้วอย่างน้อย 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อ 4-5 เมษายน 2562 ที่กรุงเทพมหานคร และครั้งที่ 2 ระหว่างวันที่ 24-25 กรกฎาคม 2562 ณ เมืองมะละกา มาเลเซีย

⁵ ประเทศอินโดนีเซีย เพิ่งเริ่มกระบวนการทางกฎหมายในการเสนอกลไกการโอนตัวนักโทษระหว่างประเทศในปี ค.ศ. 2015 (Afriansyah, 2015)

ด้วยเหตุนี้ ในรายงานการศึกษาฉบับนี้ จึงต้องการมุ่งเน้นขอบเขตการศึกษาไปที่ความร่วมมือกับ 4 ประเทศที่มีสนธิสัญญาไอนตัวฯ กับไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งฟิลิปปินส์และเวียดนามที่ยังไม่มีการไอนตัวนักโทษเด็ดขาดรายใดเกิดขึ้น รวมถึงลาวที่มีการไอนตัวนักโทษกลับไปเพียง 2 ราย ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ต้องขังรวมกว่า 1,000 คนในไทย และในอีกมุมหนึ่ง กรณีกัมพูชา ที่มีความร่วมมือด้านการไอนตัวนักโทษถือว่าค่อนข้างประสบความสำเร็จ ทั้งฝั่งการไอนตัวนักโทษสัญชาติกัมพูชากลับไปและรับไอนตัวนักโทษคนไทยกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักรไทย ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการไอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศในอาเซียนว่าเกิดจากเหตุใดบ้าง โดยวางกรอบปัจจัยบนพื้นฐานหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติฯ ประกอบด้วย ตัวนักโทษเด็ดขาด ความยินยอมของประเทศผู้รับไอน และประเทศผู้ไอน รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจค้นพบระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 การวิเคราะห์ความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน

การศึกษาประเด็นการไอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศในอาเซียนมีความสำคัญและสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์หน่วยงาน และแผนหลายระดับ ตั้งแต่แผนระดับที่ 1 หรือยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ใน 2 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ประเด็นการบูรณาการความร่วมมือด้านความมั่นคงกับอาเซียนและนานาชาติรวมถึงองค์การภาครัฐและที่มิใช่ภาครัฐ และยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ในประเด็นกระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นอกจากนี้ ยังมีความสำคัญกับแผนระดับ 2 และระดับ 3 ตลอดจนประเด็นเป้าหมายยุทธศาสตร์ของกรมราชทัณฑ์ โดยขอแยกสรุปเป็นประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

1.2.1 การแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ

สถานการณ์นักโทษล้นคุก และสภาพความแออัดในเรือนจำ ถือเป็นปัญหาเรื้อรังของงานราชทัณฑ์มานานหลายทศวรรษโดยที่ยังไม่สามารถแก้ไขให้สำเร็จได้โดยง่าย และคาดการณ์ว่าจะยังคงอยู่กับกรมราชทัณฑ์ไทยไปอีกหลายปี เนื่องจากกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม มีหน้าที่ต้องรับตัวผู้ต้องขังตามที่ศาลมีคำพิพากษาส่งตัวให้มาคุมขังไว้จนครบกำหนดโทษ ไม่อาจปฏิเสธไม่รับตัวไว้ได้ และโดยที่พื้นที่ภายในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศมีเพียงพอสำหรับรองรับการดูแลควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพเพียงประมาณแค่ 174,513 คน⁶

⁶ ความจุผู้ต้องขังเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ รอบที่ 2/2567 ณ 25 กรกฎาคม 2567 มีพื้นที่นอนทั้งหมด 392,653.56 ตารางเมตร

(กรมราชทัณฑ์, 2567) โดยคิดจากพื้นที่นอน 2.25 ตารางเมตรต่อผู้ต้องขัง 1 คน แต่สภาพความเป็นจริงปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ไทยมีผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถาน 143 แห่ง ทั่วประเทศมากถึง 300,246 คน⁷ หมายความว่า มีปริมาณจำนวนคนในเรือนจำเกินกว่าความจุเกือบ 1 เท่าตัว ถึงแม้ว่าได้มีการพยายามในการกำหนดนโยบายเพื่อลดจำนวนผู้ต้องขัง และบรรเทาสภาพความแออัด ผ่านกลไกการบริหารโทษ เช่น การเลื่อนชั้นนักโทษเด็ดขาด การลดวันต้องโทษ การพักการลงโทษ และการพระราชทานอภัยโทษ ฯลฯ ทำให้ผู้ต้องขังจำนวนหนึ่งสามารถระบายออกจากเรือนจำ และกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้ก่อนครบกำหนดโทษ ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ ถือเป็นแนวทางสำคัญหนึ่งที่สามารถช่วยลดจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ เพื่อให้กลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ ไม่เพียงเท่านั้น ยังส่งผลดีต่อการประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายที่กรมราชทัณฑ์และรัฐบาลไทยต้องใช้ในการดูแลผู้ต้องขังชาวต่างประเทศในแต่ละปี ทั้งค่าอาหารและค่าของใช้ส่วนตัวประมาณคนละ 24,000 บาทต่อปี⁸ โดยจำนวนนี้ ยังไม่ได้รวมเงินงบประมาณค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ทั้งค่าก่อสร้างหรือปรับปรุงเรือนจำ งบประมาณสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ควบคุมดูแล งบประมาณในการจัดกิจกรรมการพัฒนาพฤตินิสัย อีกทั้งงบประมาณในการดูแลรักษาพยาบาลเมื่อผู้ต้องขังมีความเจ็บป่วยต้องได้รับการรักษาพยาบาลที่ไม่สามารถเรียกเก็บค่าใช้จ่ายจากหน่วยงานสาธารณสุขได้ดังเช่นประชาชนคนไทยที่มีสิทธิรักษาพยาบาล

ในปี พ.ศ. 2562 สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรมได้จัดทำสถานการณ์และแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ สืบเนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในขณะนั้น (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหาความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ ด้วยเห็นว่าปัญหาผู้ต้องขังในเรือนจำที่มีจำนวนมากกว่าพื้นที่คุมขังหรือเกินอัตราความจุมาตรฐานของเรือนจำที่จะสามารถรองรับผู้ต้องขังได้ และยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งคณะกรรมการกำหนดแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ เสนอกรอบการดำเนินการ 5 กรอบ⁹ โดยประเด็นการเฝ้าระวังนักโทษต่างประเทศ ถูกบรรจุอยู่ในกรอบที่ 1 กฎหมาย ในประเด็นย่อยการผลักดันให้เกิดการเฝ้าระวังนักโทษไปรับโทษต่อในกลุ่มประเทศที่มีสนธิสัญญาฯ แล้ว และการจัดทำ

⁷ รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ สรุปรว ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2568

⁸ สำนักงบประมาณได้กำหนดค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังชาย 23,657 บาท/คน/ปี และผู้ต้องขังหญิง 23,900 บาท/คน/ปี (สำนักงบประมาณ, 2567)

⁹ กรอบดำเนินการ 5 กรอบ ประกอบด้วย กรอบที่ 1 กฎหมาย กรอบที่ 2 พักโทษ ลดโทษ และการใช้เครื่องมือติดตามตัวอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Monitoring : EM) กรอบที่ 3 อาชีพ และการสร้างเรือนจำรูปแบบใหม่ กรอบที่ 4 การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด และกรอบที่ 5 การป้องกันยาเสพติด (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2562)

สนธิสัญญาโอนตัวฯ เพิ่มเติม โดยเฉพาะประเทศที่มีจำนวนนักโทษมาก (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2562: 11)

1.2.2 การปฏิบัติตามมาตรฐานสากล

ภารกิจงานราชทัณฑ์ ครอบคลุม 2 เรื่องพื้นฐานหลัก คือ การควบคุมดูแลผู้ต้องขังมิให้หลบหนี ก่อจลาจล ก่อความวุ่นวาย อีกทั้งต้องประพัตติตนให้อยู่ในกฎระเบียบไม่ละเมิดข้อบังคับเรือนจำ และการพัฒนาพฤตินิสัยเพื่อปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมให้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม ซึ่งกรมราชทัณฑ์มีเป้าหมายในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้สอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานสากลต่าง ๆ ดังที่เห็นปรากฏในแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมราชทัณฑ์ และแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวงยุติธรรม

สำหรับแผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกระทรวงยุติธรรม ได้กล่าวชัดเจนถึงนโยบายผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม ด้านการบริหารความทุกข์ของผู้ต้องขังในเรือนจำ ผ่านการอภัยโทษ การพักการลงโทษกรณีพิเศษ เป็นต้น การแก้ไขปัญหานักโทษล้นคุก และการดูแลคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง และกำหนดเป้าประสงค์ที่ 4 ผู้กระทำผิดได้รับการพัฒนาพฤตินิสัย และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเป็นปกติสุข (กระทรวงยุติธรรม, 2565) ในขณะที่แผนปฏิบัติราชการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) ของกรมราชทัณฑ์ ได้ระบุให้เห็นตั้งแต่วิสัยทัศน์ของกรมว่า คือ “องค์กรที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังตามมาตรฐานสากล เพื่อปกป้องและคุ้มครองสังคม” (กรมราชทัณฑ์, 2566) ดังนั้นแล้ว ไม่ว่ามาตรฐานสากลมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้เช่นไร จึงเป็นจุดมุ่งหมายที่กรมราชทัณฑ์ต้องดำเนินการให้สอดคล้องให้มากที่สุด โดยปกติที่ผ่านมา มี 2 ข้อกำหนดองค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1) ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง (United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-Custodial Measures for Women Offenders) หรือที่มักรู้จักกันในชื่อย่อว่า ข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ซึ่งในประเด็นการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดให้กลับไปรับโทษต่อในประเทศที่ตนเองมีสัญชาตินั้น ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะในข้อ 53

“ข้อ 53 หากมีสนธิสัญญาฯ และนักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศผู้หญิงประสงค์ขอโอนตัวกลับประเทศเพื่อให้ได้อยู่ใกล้ชิดกับบุตร ให้รับดำเนินการโดยเร็ว” (UNODC, 2015)

2) ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังฉบับปรับปรุง (United Nations Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners) หรือข้อกำหนดแมนเดลลา (Nelson Mandela Rules) ถึงแม้ว่าจะมิได้ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ แต่ก็สามารถวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับแนวคิดของข้อกำหนดแมนเดลลาได้หลายประเด็น ที่สำคัญคือ ข้อ 58 การอนุญาตให้นักโทษได้รับการติดต่อและเยี่ยมเยียน

จากครอบครัวและมิตรสหายอย่างสม่ำเสมอ ข้อ 59 การจัดหรือกำหนดให้ผู้ต้องขังได้อยู่ในเรือนจำทัณฑสถานที่ตั้งอยู่ใกล้กับบ้าน หรือสถานที่พัฒนาพฤตินิสัยทางด้านสังคมให้มากที่สุด รวมถึงข้อ 106 การคงรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างนักโทษและครอบครัวเพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ฯลฯ (UNODC, 2015) ซึ่งล้วนเน้นย้ำความสำคัญของการคงรักษาความสัมพันธ์กับครอบครัว และการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังมิให้วนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

ยิ่งไปกว่านั้น สำหรับเรื่องการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดครั้งที่ 7 (The 7th United Nations Congress on Crime Prevention and Criminal Justice) เมื่อปี ค.ศ. 1985 ก็ได้รับรองความตกลงต้นแบบว่าด้วยการโอนตัวนักโทษชาวต่างประเทศ และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ (Model Agreement on the Transfer of Foreign Prisoners and the Recommendations on the Treatment of Foreign Prisoners) โดยสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime: UNODC) ได้เข้ามามีบทบาทหลักในการช่วยเหลืออำนวยความสะดวกโอนตัวนักโทษเด็ดขาด รวมถึงการจัดทำคู่มือกระบวนการดังกล่าวด้วย (UNODC, 2012)

ฉะนั้นแล้ว เมื่อการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ เป็นประเด็นที่มีการพูดถึงและเกี่ยวข้องในข้อกำหนดสากลทางด้านการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และกรมราชทัณฑ์มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้ได้มาตรฐานสากลตามวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ต่าง ๆ จึงสมควรให้ความสำคัญในการศึกษาหัวข้อนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายและการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้นไปอีก

1.2.3 การยกระดับความร่วมมืองานราชทัณฑ์ต่างประเทศ

เป้าหมายด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นยุทธศาสตร์ที่กรมราชทัณฑ์พยายามดำเนินการมาโดยตลอด แต่มักเกิดขึ้นในรูปแบบการศึกษาดูงานเรือนจำ การปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง และการสานความสัมพันธ์กับหน่วยงานราชทัณฑ์ต่างประเทศ การเข้าร่วมการประชุมผู้บริหารงานราชทัณฑ์ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกประจำปี และการเข้าร่วมประชุมสมาคมเรือนจำระหว่างประเทศ เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางปฏิบัติอันเป็นเลิศในประชาคมวิชาชีพเดียวกัน แต่การยกระดับความร่วมมือด้านความตกลง หรือสนธิสัญญา ภายใต้กรอบกฎหมาย ดังเช่นการศึกษาสนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษฯ จะช่วยให้เกิดกรอบการพัฒนาที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งตามแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566-2569) หรือแผนระดับ 3 ที่มุ่งเน้นกรอบแนวทางการบริหารงานยุติธรรมในภาพรวมระหว่างหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานยุติธรรม ได้กำหนดในมิติที่ 3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารงานยุติธรรม และระบุแนวทางการดำเนินงานให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมุ่งเน้นพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งความช่วยเหลือทางวิชาการและความช่วยเหลือ ทางเทคนิคในการพัฒนาการบริหารงาน

ยุติธรรม รวมทั้งการเข้าร่วมในการประชุมระหว่างประเทศ หรือการเป็นสมาชิกองค์กรระหว่างประเทศ หรือการร่วมลงนามในข้อตกลงตามกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำมาเป็นกรอบในการดำเนินงานและการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมของประเทศ ตามมาตรฐานสากล และพิจารณาทบทวนการนำอนุสัญญาระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2566)

ทั้งหมดที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความร่วมมือด้านการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะกรณีกลุ่มประเทศที่ประเทศไทยมีการลงนามในสนธิสัญญาเฝ้าระวังแล้วนั้น มีความเชื่อมโยง สอดคล้องและตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ของกรมราชทัณฑ์ได้หลากหลายมิติ

บทที่ 2

การวิเคราะห์ประเด็นศึกษาและผลการศึกษา

2.1 การกำหนดประเด็นศึกษา

จากสภาพปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องแสวงหาแนวทาง
กลไกต่าง ๆ มาช่วยในการบรรเทาสถานการณ์ และแก้ไขปัญหาตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้น
ซึ่งการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ สามารถเป็นช่องทางหนึ่งที่สนับสนุนการแก้ไขปัญหา
ดังกล่าว ร่วมกับการส่งเสริมให้นักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศได้รับการพัฒนาพฤตินิสัยและเตรียม
ความพร้อมก่อนปล่อยอย่างมีประสิทธิภาพได้ อีกทั้งเป็นการสะท้อนภาพความร่วมมือทาง
กระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศให้เห็นเป็นรูปธรรม นอกเหนือจากมิติทางด้านความมั่นคง
และเศรษฐกิจที่ปรากฏชัดเจนในเวทีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่เนื่องจากความร่วมมือทางด้านการ
โอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศในอาเซียน โดยเฉพาะในกลุ่ม 4 ประเทศที่ไทยมี
สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษระหว่างกันแล้ว ไม่เกิดการขับเคลื่อนมากเท่าที่ควรใน 3 ประเทศ กล่าวคือ
ลาว พิลิปปินส์ และเวียดนาม ทั้ง ๆ ที่จากระบบข้อมูลผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ พบสถิติจำนวน
ผู้ต้องขังสัญชาติกลุ่มประเทศดังกล่าวถูกคุมขังในเรือนจำทัณฑสถานประเทศไทยจำนวนมาก หรือ
ในทางกลับกัน กลับเห็นความร่วมมือระหว่างไทยและกัมพูชาทางด้านการโอนตัวนักโทษ ที่ปรากฏ
สถิติจำนวนค่อนข้างสูง ทั้งกรณีการโอนตัวนักโทษกลับไป และการโอนนักโทษกลับเข้ามารับโทษต่อ
ในราชอาณาจักรไทย ดังนั้น ประเด็นหลักที่ผู้เขียนต้องการศึกษา คือ ปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ส่งผลให้
การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีสนธิสัญญากับประเทศในอาเซียนประสบ
ผลสำเร็จ และยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

สำหรับขอบเขตการศึกษา มุ่งเน้นเฉพาะความร่วมมือการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างไทย
และ 4 ประเทศในอาเซียน คือ ลาว พิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งมีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษ
ระหว่างกันบังคับใช้แล้ว โดยกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในประเด็นศึกษา
ประกอบด้วย (1) นักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศสัญชาติลาว พิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม ใน
เรือนจำทัณฑสถานประเทศไทย จากการสืบค้นข้อมูลในระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์
ณ วันที่ 8 สิงหาคม 2568 อนึ่ง เลือกระบุเฉพาะผู้ที่เป็นนักโทษเด็ดขาด ไม่มีคดีอาัยด และมีกำหนด
โทษเหลือจำคุกต่อไปเกินกว่า 1 ปี ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฯ ด้วยเหตุนี้ จำนวน
กลุ่มประชากรที่ปรากฏจะมีเป้าหมายน้อยกว่าสถิติที่ระบุไว้ในบทที่ 1 ที่เป็นการสืบค้นข้อมูลสถิติ

ผู้ต้องขังภาพรวมทั้งหมดโดยยังไม่ได้พิจารณารายละเอียดเพิ่มเติม (2) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ ประกอบด้วย จากกรมราชทัณฑ์ และกรมการกงสุล ซึ่งทั้ง 2 กลุ่มนี้ ถือว่ามีความสำคัญและสามารถให้ข้อมูลในประเด็นปัจจัยจาก 3 ฝ่าย ได้แก่ ตัวนักโทษเด็ดขาด ประเทศผู้รับโอนตัวนักโทษ และประเทศผู้โอนตัวนักโทษ ได้ภายในระยะเวลาที่เหมาะสมในการเก็บข้อมูล

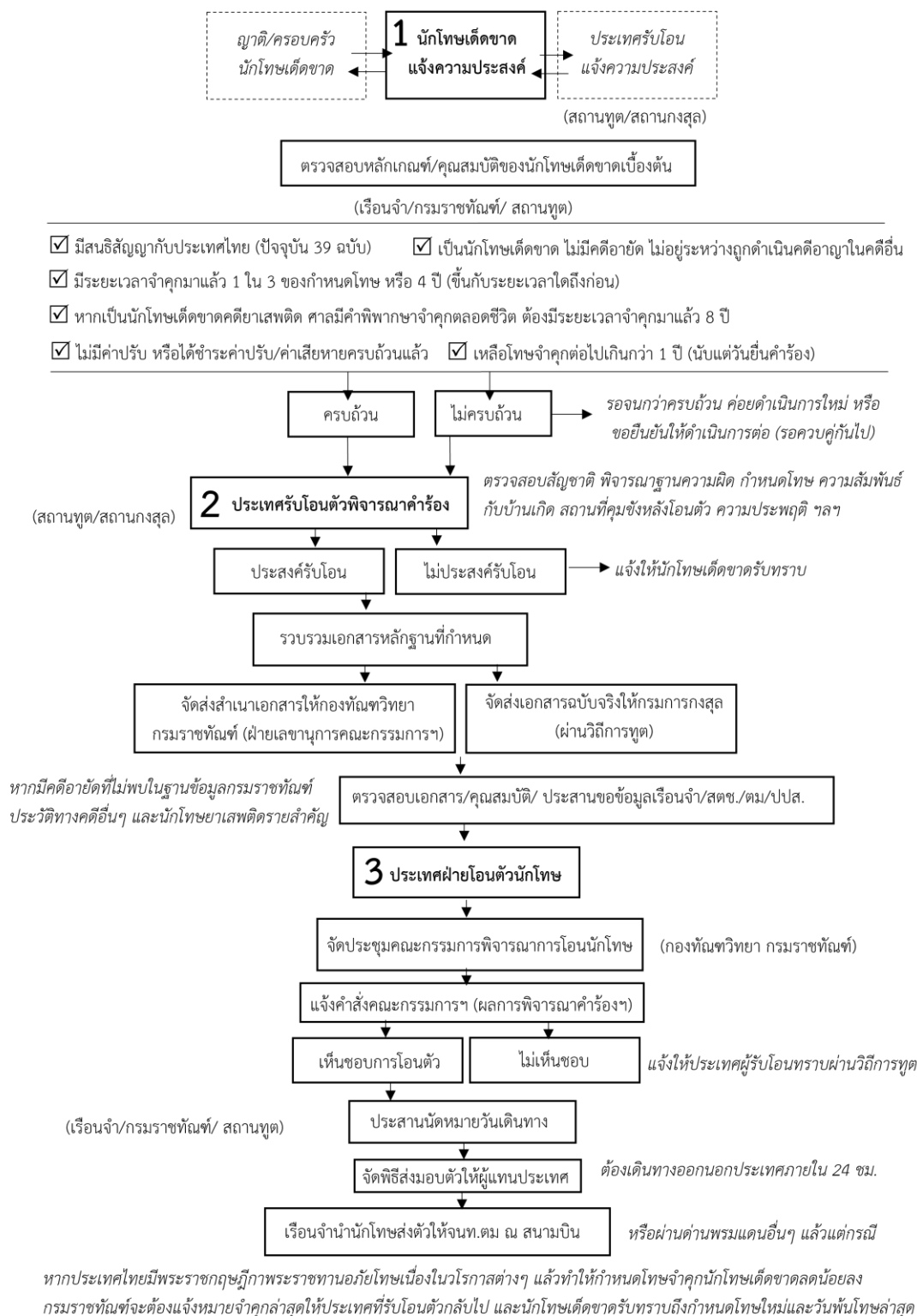
ในการศึกษาเพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศในอาเซียน เฉพาะ 4 กลุ่มประเทศ ที่มีสนธิสัญญาโอนตัวฯ นั้น ได้ใช้วิธีการศึกษา 2 รูปแบบรวมกันได้แก่

1) การศึกษาวิเคราะห์จากเอกสาร (documentary analysis) ทั้งบทความวิชาการ งานวิจัย และข้อมูล สถิติจากหน่วยงานไทยและต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ

2) การศึกษาเชิงคุณภาพ (qualitative study) ประกอบด้วย การแจกแบบสอบถาม (questionnaire) ให้แก่นักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม ที่ถูกคุมขังในเรือนจำทัณฑสถานประเทศไทย นอกจากนี้ ยังเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และส่งชุดคำถามให้ ผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ จำนวน 2 คน จากกรมราชทัณฑ์และกรมการกงสุลตอบกลับมาเพื่อนำมาประมวล วิเคราะห์ข้อมูลถึงสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ โดยประเด็นคำถาม มุ่งเน้นเกี่ยวกับความคิดเห็นส่วนบุคคลจากประสบการณ์ในการทำหน้าที่เกี่ยวกับการโอนตัวนักโทษ ปัจจัยที่เป็นปัญหาอุปสรรค และปัจจัยส่งผลความสำเร็จต่อการโอนตัวนักโทษสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและเวียดนามในประเทศไทย แนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนประเด็นความคิดเห็นแนวทางการโอนตัวนักโทษในกรณีที่ยังไม่มีสนธิสัญญาโอนตัวฯ ระหว่างกัน

2.2 การวิเคราะห์ประเด็นศึกษา

การวิเคราะห์เพื่อให้เข้าใจว่าปัจจัยใดส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศใน 4 กลุ่มประเทศอาเซียนข้างนั้น ได้มีการวางกรอบประเด็นศึกษาออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ คือ (1) ปัจจัยตัวของนักโทษเด็ดขาดเอง (2) ปัจจัยประเทศที่รับโอนตัวนักโทษกลับไปรับโทษต่อ และ (3) ปัจจัยประเทศที่ให้โอนตัวนักโทษกลับไป ในการนี้ เพื่อให้สามารถเห็นภาพและเข้าใจปัจจัย 3 ส่วนที่ส่งผลต่อความร่วมมือได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงได้นำเสนอขั้นตอน วิธีการและกระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ ทั้งระบบ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ตามที่ปรากฏในแผนภาพที่ 1 และสามารถประมวลผลปัจจัยที่ส่งผลได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ

2.2.1 ปัจจัยนักโทษเด็ดขาด

ปัจจัยนี้ ถือเป็นขั้นตอนแรกเริ่มโดยปกติเมื่อมีกระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ โดยในการศึกษานี้ได้ให้ความสำคัญไปที่ตัวของนักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม ซึ่งอยู่บนสมมติฐานว่า (1) นักโทษเด็ดขาดทราบหรือไม่ว่าประเทศตนเองมีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษกับประเทศไทย และหากมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ก็สามารถยื่นคำร้องขอโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังประเทศบ้านเกิดของตนเองได้ และ (2) นักโทษเด็ดขาด มีความประสงค์อยากกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่

แบบสอบถามได้ถูกส่งไปให้นักโทษเด็ดขาดทั้ง 4 สัญชาติตอบ รวมจำนวนทั้งสิ้น 983 ราย แยกตามรายประเทศ ได้แก่ สัญชาติลาว 624 คน สัญชาติฟิลิปปินส์ 17 คน สัญชาติกัมพูชา 316 คน สัญชาติเวียดนาม 26 คน ในเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ 93 แห่ง และได้ดำเนินการขออนุญาตกรมราชทัณฑ์ตามระเบียบ พร้อมทั้งมีหนังสือประทับตราแจ้งให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนมาภายในวันที่ 15 สิงหาคม 2568 เพื่อประมวลผล รูปแบบของแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามเพียง 5 ข้อ เลือกตอบตามความเป็นจริง และเพื่อให้สะดวก รวดเร็ว จึงได้แปลแบบสอบถามเป็น 4 ภาษาตามสัญชาติของนักโทษ โดยหัวข้อคำถามเกี่ยวกับการรับทราบการมีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษหรือไม่ และนักโทษมีความประสงค์จะได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่ เพราะเหตุใด รวมถึงความสามารถในการรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

ทั้งนี้ ณ วันที่ 18 สิงหาคม 2568 พบว่า ได้รับคืนมาจำนวน 548 ราย คิดเป็นร้อยละ 55.74 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนนักโทษเด็ดขาด 4 สัญชาติในอาเซียนที่ตอบแบบสอบถาม

สัญชาติ	แบบสอบถามที่ส่งไป (ชุด)	แบบสอบถามที่ส่งกลับ (ชุด)	คิดเป็นร้อยละ
ลาว	624	306	49.03
ฟิลิปปินส์	17	17	100.00
กัมพูชา	316	207	65.50
เวียดนาม	26	18	69.23
รวม	983	548	55.74

จากการประมวลผลแบบสอบถามพบประเด็นที่น่าสนใจประการแรก คือ นักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนามส่วนใหญ่โดยเฉลี่ย ร้อยละ 66.24 แจ้งว่า ไม่เคยทราบมาก่อนว่าไทยมีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษฯ กับประเทศที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีสัญชาติ ซึ่งหาก

แยกตามสัญชาติของนักโทษเด็ดขาด พบว่า นักโทษเด็ดขาดสัญชาติฟิลิปปินส์ มีร้อยละจำนวนที่ไม่ทราบข้อมูลมากที่สุด คือ ร้อยละ 82.35 ขณะที่นักโทษสัญชาติกัมพูชา เวียดนาม และลาว ไม่ทราบรองลงมาคือ ร้อยละ 68.59 ร้อยละ 66.66 และร้อยละ 63.72 ตามลำดับ

โดยในกลุ่มนักโทษเด็ดขาดที่ตอบว่า ทราบข้อมูลมาก่อน ระบุว่า ทราบจากเรือนจำทัณฑสถาน ร้อยละ 61.62 และทราบจากสถานทูต ร้อยละ 17.30 นอกจากนี้ ยังรับทราบมาจากญาติและผู้ต้องขังด้วยกัน ร้อยละ 11.35 และร้อยละ 9.73 ตามลำดับ และเมื่อสอบถามลึกลงไปในเรื่องหลักเกณฑ์ หรือ คุณสมบัติตามที่พระราชบัญญัติฯ และสนธิสัญญาการโอนตัวฯ กำหนดไว้นั้น พบว่า ไม่ทราบข้อมูลสูงถึงร้อยละ 87.77

สำหรับข้อคำถามถึงความประสงค์ หรือความต้องการที่จะได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังเรือนจำทัณฑสถานในลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม หรือไม่ พบว่า นักโทษอยากโอนตัวกลับไปจำนวนร้อยละ 36.14 และไม่อยากโอนตัวกลับไปร้อยละ 63.86 โดยสาเหตุที่อยากโอนตัวกลับไป ปรากฏว่าต้องการกลับไปอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัว และได้อยู่ใกล้บ้าน ในขณะที่กลุ่มไม่ยอมโอนตัวกลับไปส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เรือนจำในประเทศไทยมีสภาพที่ดีกว่าประเทศตน (ร้อยละ 42.86) และรองลงมาคือ ตนเองใกล้ครบกำหนดพ้นโทษแล้ว เหลือระยะเวลาจำคุกอีกไม่นาน (ร้อยละ 34.58) นักโทษส่วนหนึ่งที่แจ้งเหตุผลข้ออื่น ๆ ที่ไม่ต้องการโอนตัวกลับไปเนื่องจากว่า มีครอบครัว เช่น สามี ภรรยา และบุตรอยู่ที่ประเทศไทย หรือไม่มีญาติเหลืออยู่ที่ประเทศบ้านเกิดตนเอง

กรณีเรื่องของค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องรับผิดชอบหากได้รับการโอนตัวกลับไป ซึ่งตามสนธิสัญญา หรือความตกลงจะระบุให้เป็นหน้าที่ของรัฐผู้รับโอน โดยอาจเรียกเก็บจากตัวนักโทษนั้น จากแบบสอบถามทั้งหมดที่ส่งกลับมา มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 88.14 ที่ให้ข้อมูลว่า ไม่มีเงินเพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการโอนตัว โดยเฉพาะนักโทษสัญชาติลาวและกัมพูชา มีมากเกินกว่าร้อยละ 80 สอดคล้องกับความเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศที่ล้วนเชื่อว่าประเด็นค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การโอนตัวนักโทษไม่สามารถเกิดขึ้นจริงได้ แม้จะได้รับความยินยอมจากทั้ง 3 ฝ่ายเรียบร้อยแล้วก็ตาม นอกจากค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปรับตัวของเจ้าหน้าที่ตำรวจจำนวน 2 นาย แล้ว ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าใช้จ่ายในการแปลเอกสารคำพิพากษา ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทางธุรการในต่างประเทศ ค่าบัตรโดยสารเดินทางของนักโทษและเจ้าหน้าที่ อีกทั้งค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปราชการต่างประเทศ ซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการโอนนักโทษ พ.ศ. 2567¹⁰

¹⁰ ข้อ 2 นักโทษไทยซึ่งประสงค์จะขอโอนกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักร เมื่อได้ยื่นคำขอพร้อมทั้งเอกสารหลักฐานตามมาตรา 12 หรือ มาตรา 13 แล้ว ให้ชำระค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการโอนนักโทษ ดังต่อไปนี้ (1) ค่าใช้จ่ายสำหรับนักโทษไทยที่กำหนดตามความจำเป็นและเหมาะสม ได้แก่ (ก) ค่าพาหนะและค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง (ข)

ประเด็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น ยังมีเรื่องของ ค่าปรับ¹¹ ซึ่งนักโทษเด็ดขาดที่กระทำความผิดในคดีอาญาเสพติดส่วนใหญ่จะถูกพิพากษาจำคุกพร้อมให้จ่ายค่าปรับเป็นจำนวนค่อนข้างสูง¹² แม้จะปรากฏว่าได้รับพระราชทานอภัยโทษการกักขังแทนค่าปรับเรียบร้อยแล้ว แต่ก็ยังคงมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับที่เหลืออยู่ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ตามบันทึกของคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสร็จที่ 1161/2559 และตามมติของคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ในการนี้ นักโทษที่มีหน้าที่ในการชำระค่าปรับ จึงไม่สามารถโอนกลับไปปรับโทษต่อในประเทศตนได้ เนื่องจากไม่มีทุนทรัพย์เพียงพอในการชำระค่าปรับ

อีกประการหนึ่ง ที่ได้รับข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวนักโทษเด็ดขาดเอง ก็คือ เหตุผลอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางกระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศ การโอนตัวกลับไปปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนมีสัญชาติ อาจส่งผลให้ต้องมีประวัติอาชญากรรมในประเทศของตน หรืออาจถูกดำเนินคดีในฐานความผิดอื่นที่เคยได้กระทำไว้ รวมทั้งความแตกต่างด้านสถานที่คุมขัง ระบบการบริหารโทษ และการปฏิบัติตัวต่อนักโทษ ซึ่งอาจมีมาตรฐานและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน และรัฐผู้รับโอน หรือรัฐผู้โอน ไม่สามารถบังคับให้ตัวนักโทษโอนกลับไปปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนมีสัญชาติได้

ดังนั้นแล้ว ในปัจจัยแรก เกี่ยวกับตัวนักโทษเด็ดขาด สามารถสรุปข้อค้นพบจากการศึกษาและวิเคราะห์ตามประเด็นได้ ดังนี้

ก. การรับทราบข้อมูลการมีสนธิสัญญาโอนตัว

ประเด็นนี้ ถือว่าเห็นได้ชัดว่า นักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและเวียดนามในเรือนจำประเทศไทยส่วนใหญ่ ยังไม่ทราบถึงการมีสนธิสัญญาโอนตัวฯ ระหว่างกัน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการแจ้งความประสงค์ และก่อให้เกิดความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม แม้กรมราชทัณฑ์จะมีการแจ้งประชาสัมพันธ์ให้นักโทษในเรือนจำทราบอยู่บ้าง เป็นระยะ ๆ แต่ถือว่ายังไม่เพียงพอ ทำให้นักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศ ไม่ทราบถึงช่องทางที่ตนเองสามารถดำเนินการ

ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอื่น (2) ค่าใช้จ่ายสำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่ในการรับโอนนักโทษไทย ทั้งนี้ ตามรายการและอัตราที่กำหนดไว้ตามกฎหมายเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ

¹¹ มาตรา 27 บัญญัติว่า ในกรณีที่นักโทษต่างประเทศผู้ใดมีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับ คืนทรัพย์สินหรือชดใช้ราคาหรือค่าเสียหายตามคำพิพากษาในคดีอาญา หรือคำสั่งของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจนักโทษต่างประเทศผู้นั้นจะต้องทำการชำระ คืน หรือชดใช้ดังกล่าวให้เสร็จสิ้นก่อนที่คณะกรรมการจะมีคำสั่งเห็นชอบในการโอน

¹² ยกตัวอย่างเช่น หากเป็นฐานความผิดในการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 โดยไม่ได้รับอนุญาต ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดบทลงโทษไว้ คือ จำคุกไม่เกิน 15 ปี และปรับไม่เกิน 1,500,000 บาท และบางกรณีอาจสูงถึง 5,000,000 บาท (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2566)

ได้เพื่อให้มีโอกาสกลับไปอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวตนเองมากขึ้น ทั้งนี้ ในบางครั้ง หากประเทศฝ่ายรับ โอนตัว ต้องการเป็นผู้ริเริ่มให้มีการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดรายใดกลับไป ก็สามารถดำเนินการได้ แต่ต้องได้รับความยินยอมจากนักโทษเด็ดขาดผู้นั้นด้วยเช่นกัน

ข. สภาพของเรือนจำและกำหนดโทษจำคุกของนักโทษ

เมื่อเปรียบเทียบสภาพเรือนจำประเทศไทย กับประเทศลาว กัมพูชา และ เวียดนาม นักโทษระบุว่า สภาพของเรือนจำในประเทศไทยดีกว่า ดังนั้น จึงไม่มีความประสงค์ที่จะขอ โอนตัวกลับไปรับโทษต่อในเรือนจำของประเทศตนเอง ในขณะที่กำหนดโทษของนักโทษเด็ดขาดก็มี ผลในการพิจารณา เพราะหากกำหนดโทษจำคุกต่อไปเหลือน้อย และคาดการณ์ว่าจะได้รับการลดโทษ จำคุกจากการบังคับใช้พระราชกฤษฎีกาพระราชทานอภัยโทษ ที่ทำให้โทษเหลือจำต่อไป ลดลงจาก เดิมอีก การปล่อยตัวพ้นโทษจากเรือนจำประเทศไทยจึงเป็นทางเลือกที่ดีกว่าต้องเสียค่าใช้จ่ายในการ ดำเนินการ รวมถึงกระบวนการยุ่งยากในการจัดการเอกสารหรือคำร้องต่าง ๆ ซึ่งแนวทางแก้ไขใน ประเด็นนี้ จำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควรในการพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ของประเทศลาว กัมพูชา และเวียดนามให้มีสภาพแวดล้อมและการดูแลผู้ต้องขังในลักษณะที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย เพื่อไม่ให้ เกิดความแตกต่างในการปฏิบัติมากนัก

ค. การได้อยู่ใกล้ชิดครอบครัว

เป็นปัจจัยที่มีแรงผลักดันมากที่สุด ทั้งในกรณีนักโทษเด็ดขาดที่ประสงค์อยาก โอนตัวกลับไปรับโทษต่อในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ โดยมีได้คำนึงถึงสภาพเรือนจำหรือการดูแล ผู้ต้องขัง แค่เพียงต้องการอยากกลับไปอยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวตนเอง ได้รับการติดต่อเยี่ยมเยียนมาก ขึ้น เช่น นักโทษเด็ดขาดสัญชาติฟิลิปปินส์มีจำนวนเกินครึ่ง หรือ ร้อยละ 52.94 ที่แจ้งว่าอยากโอนตัว กลับไปรับโทษต่อที่ฟิลิปปินส์ และในทางกลับกัน นักโทษที่ไม่อยากโอนตัวกลับไป ก็ระบุเหตุผลใน ปัจจัยนี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ ในเมื่อครอบครัว และบุคคลที่ตนเองรักกลับอาศัยใช้ชีวิตอยู่ในประเทศไทย จึงไม่มีความประสงค์ใด ๆ ที่จะขอรับการโอนตัวกลับไปในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ

ง. การมีงบประมาณเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย

ในส่วนค่าใช้จ่ายในการเดินทาง นักโทษเด็ดขาดเกินกว่าร้อยละ 80 แจ้งว่า ไม่มีเงินเพียงพอ ในกรณีนี้ สามารถแสวงหาแนวทางมาช่วยเหลือได้ เช่น ให้รัฐบาลสนับสนุนค่าใช้จ่าย ในการโอนตัว แต่คงไม่สามารถใช้เงินงบประมาณภาครัฐได้ เนื่องจากกรมราชทัณฑ์เคยเสนอร่าง กฎกระทรวงกำหนดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการโอนนักโทษ พ.ศ.... โดยให้ใช้เงินงบประมาณ แต่หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องไม่เห็นด้วย ส่วนหนึ่งเพราะมองว่าการดำเนินการดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ของตัว นักโทษเอง สมควรกำหนดให้นักโทษไทยต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

2.2.2 ปัจจัยประเทศรับโอนตัวกลับไป

ดังที่สรุปในส่วนบทนำว่า การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ จะต้องเกิดจากความยินยอมของ 3 ฝ่าย ได้แก่ ตัวนักโทษเด็ดขาด ประเทศ หรือรัฐผู้รับตัวนักโทษไปปรับโทษต่อ และ ประเทศ หรือรัฐผู้โอนตัวนักโทษเด็ดขาดผู้นั้น รวมถึงเงื่อนไขสำคัญที่ทั้งสองประเทศต้องมีสนธิสัญญา หรือความตกลงว่าด้วยการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างกัน นอกเหนือจากคุณสมบัติ และหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่ตัวนักโทษผู้นั้นจำเป็นต้องมีด้วยแล้ว ประกอบกับปัจจัยที่เกิดจากตัวนักโทษเด็ดขาดตามที่วิเคราะห์ในข้อ 2.2.1 สำหรับปัจจัยประเทศผู้รับโอน สามารถพิจารณาได้จากนโยบายที่แสดงออกมาชัดเจนถึงการผลักดันให้เกิดการโอนตัวเกิดขึ้น และในทางตรงกันข้าม หากตัวนักโทษเด็ดขาดได้แสดงความประสงค์และแจ้งให้รับทราบแล้ว แต่ยังไม่เกิดการดำเนินการใด ๆ ก็จะมีผลถึงการไม่ประสงค์ที่จะให้เกิดความร่วมมือขึ้นหรือไม่

ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามนักโทษเด็ดขาดสัญชาติลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและเวียดนาม พบว่า มีอยู่ 7 ราย ที่ระบุว่าเคยแจ้งความประสงค์ ยื่นคำร้องขอโอนตัวกลับไปปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ ประกอบด้วย สัญชาติลาว 4 ราย เวียดนาม 2 ราย และกัมพูชา 1 ราย โดยนักโทษสัญชาติฟิลิปปินส์ไม่มีบุคคลใดเคยยื่นคำร้อง หรือแจ้งความประสงค์มาก่อน ซึ่งจากข้อมูลเท่าที่มียังไม่สามารถวิเคราะห์ได้แน่ชัด ถึงสาเหตุที่ยังไม่มีการดำเนินการโอนตัวเกิดขึ้น เพราะสามารถเกิดจากรัฐบาลประเทศนั้น ๆ ไม่ประสงค์รับตัวกลับไปปรับโทษต่อ หรือ เกิดจากสถานทูตโดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องได้ตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว พบว่ายังไม่เข้าเกณฑ์ หรือติดเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง หรือแม้กระทั่งอยู่ระหว่างการดำเนินการด้านเอกสารเพิ่มเติมก็อาจเป็นไปได้

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการโอนตัวนักโทษ ได้เล่าถึงเหตุการณ์แสดงออกถึงการแสดงเจตจำนงเด่นชัดของบางประเทศที่ต้องการสนับสนุนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดกับประเทศไทย ดังนี้

ก. ในกรณีประเทศเวียดนาม เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2565 ได้มีการเข้าเยี่ยมคารวะและหารือข้อราชการระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเวียดนาม และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงความมั่นคงสาธารณะเวียดนาม ณ ประเทศไทย โดย นายสมศักดิ์ เทพสุทิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไทย พบกับนาย เล ถ่งห์ ลอง (Mr. Le Thanh Long) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเวียดนาม และพลโท เล ก๊วก หุ่ง (Mr. Le Quoc Hung) รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงความมั่นคงสาธารณะเวียดนาม (กระทรวงยุติธรรม, 2565) ได้มีการหารือเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการโอนนักโทษตามสนธิสัญญาการโอนนักโทษระหว่างกัน เพื่อให้มีการดำเนินการบังคับใช้สนธิสัญญาอย่างเป็นรูปธรรม ในการขอความร่วมมือแต่ละประเทศให้ประชาสัมพันธ์กับนักโทษที่ได้รับโทษอยู่ในเรือนจำของแต่ละประเทศ หากประสงค์ในการโอนตัวกลับไปปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนมีสัญชาติ สามารถดำเนินการได้ เพื่อประโยชน์ประเทศและต่อตัว

ผู้ต้องขังของทั้งสองประเทศในการผลักดันให้มีการบังคับใช้ต่อไป โดยทางกรมราชทัณฑ์ ได้ดำเนินการประสานไปยังเรือนจำที่มีนักโทษสัญชาติเวียดนามถูกจำคุกอยู่เพื่อให้ทราบถึงสนธิสัญญาฯ และเงื่อนไขต่าง ๆ สำหรับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนมีสัญชาติ

ข. กรณีนักโทษไทยในกัมพูชาที่ได้รับการโอนตัวกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักรไทย โดยเฉพาะ ในห้วงปี พ.ศ. 2566 ทางรัฐบาลกัมพูชา ได้พิจารณาเพื่อเป็นของขวัญให้แก่ักโทษไทยและครอบครัว และกระชับความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศ โดยนายกรัฐมนตรีของกัมพูชาได้เห็นชอบให้มีการยกเว้นค่าปรับสำหรับนักโทษสัญชาติไทยที่มีหน้าที่ต้องชำระค่าปรับตามคำพิพากษา แต่ไม่รวมถึงค่าสินไหมทดแทนที่ต้องชำระให้ผู้เสียหาย ซึ่งการยกเว้นเงื่อนไขดังกล่าว ได้ส่งผลสำเร็จที่สามารถทำให้นักโทษสัญชาติไทย ได้รับการเห็นชอบจากทั้งสองประเทศในการโอนตัวนักโทษ จำนวน 32 คน และเป็นไปโดยความประสงค์หรือการยินยอมของนักโทษ ที่มีความประสงค์จะกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักร การดำเนินการดังกล่าว ยังมีการนิมนุชยธรรมอย่างสูง กรณีมีผู้ต้องขังไทยที่เจ็บป่วยร้ายแรงในระยะสุดท้ายได้รับการโอนตัวกลับมารับโทษต่อและรักษาตัวในราชอาณาจักรด้วย (ปฏิภาณ ประเสริฐกุลศักดิ์, 2568)

อนึ่ง เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข้อมูล เห็นว่า ความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษระหว่างไทยและกัมพูชา ที่ค่อนข้างประสบความสำเร็จ ส่วนหนึ่งเกิดจากปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ ประเทศที่มีชายแดนติดต่อกัน เป็นการลดภาระค่าใช้จ่าย โดยได้รับความร่วมมือจากทางกัมพูชา ในการรับส่งผู้ต้องขังในประเทศกัมพูชา มารับส่งกันที่ระหว่างชายแดนไทยและกัมพูชา จากการเดินทางโดยสารทางเครื่องบินที่นักโทษสัญชาติไทยต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่สูง เป็นการรับส่งตัวผู้ต้องขัง ในพื้นที่ที่มีชายแดนติดต่อกัน ซึ่งเป็นการประสานงานกันระหว่าง กระทรวงการต่างประเทศ สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ กรมการกงสุล กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ ในการรับผิดชอบภารกิจการรับส่งตัวผู้ต้องขังโดยทางรถยนต์ เพื่อนำตัวผู้ต้องขังมาคุมขังในสถานที่คุมขัง แล้วแต่กรณี¹³ และความร่วมมือจากโรงพยาบาลตำรวจ ทณฑสถานโรงพยาบาลราชทัณฑ์ในการรับตัวผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยร้ายแรงเข้ารับรักษาตัว ซึ่งเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของนักโทษเป็นสำคัญ จึงทำให้สามารถมีการโอนนักโทษสัญชาติไทยกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักร สำเร็จลุล่วงอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จากที่กล่าวมาจึงเห็นได้ว่าปัจจัยที่มองข้ามไม่ได้ คือ ความสนใจของรัฐบาลในระดับนโยบาย และการลดภาระค่าใช้จ่ายของนักโทษสัญชาติไทย จึงส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ และเป็นประโยชน์ต่อประเทศ และผู้ต้องขังเป็นสำคัญ

¹³ สำหรับนักโทษเด็ดขาดชายคุมขังที่เรือนจำกลางคลองเปรม และสำหรับนักโทษเด็ดขาดหญิง คุมขังที่ทัณฑสถานหญิงกลาง

สำหรับลาว และฟิลิปปินส์ ในภาพรวมผู้ให้สัมภาษณ์แจ้งว่าเคยได้รับการประสาน สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการโอนตัวนักโทษอยู่บ้าง รวมถึงมีการขอให้ทางกรมราชทัณฑ์ ประชาสัมพันธ์อำนวยความสะดวกให้เจ้าหน้าที่สถานทูต ในการเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังของประเทศที่ตนมี สัญชาติ ในการสร้างความรับรู้ความเข้าใจ เกี่ยวการโอนนักโทษ ที่นักโทษจะสามารถกลับไปปรับโทษ ต่อยังประเทศที่ตนมีสัญชาติ หากเข้าข่ายคุณสมบัติที่ครบถ้วนแล้ว

ในส่วนนี้ จึงสามารถสรุปประเด็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในส่วนประเทศที่รับโอน ตัวนักโทษ ประกอบด้วย

ก. นโยบายรัฐบาลและผู้บริหาร

กรณีนี้มีส่วนผลักดันมาก กล่าวคือ หากประเทศผู้รับโอนไม่ประสงค์ที่จะรับตัว นักโทษเด็ดขาดรายใดกลับไปประเทศดังกล่าวเลย ความร่วมมือด้านการโอนตัวก็จะไม่เกิดขึ้นได้ แต่ เมื่อใดที่รัฐบาลให้ความสนใจ และให้ความสำคัญก็ถือเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญ ดังที่เห็นตัวอย่างใน กรณีการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดกับประเทศกัมพูชา โดยเอกอรร คุณาเจริญ (2561) ได้เคยศึกษา บทบาทของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ ในการคุ้มครองดูแลผู้ต้องขังไทยในกัมพูชา พบว่า การผลักดันในระดับนโยบายมีความสำคัญมากในกรณีความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษกับ กัมพูชา เห็นได้จากเหตุการณ์เมื่อทางการไทยพยายามหีบยกประเด็นการขอโอนตัวนักโทษขึ้นหารือ ในระหว่างการพบหารือระดับสูงของทั้งสองฝ่าย จนฝ่ายกัมพูชาเริ่มตระหนักถึงความจริงจังของฝ่ายไทย และต่อมา สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าสิริวัณณวรีฯ ทรงมีพระกรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะทำงาน ประสานงานการโอนตัวนักโทษไทย-กัมพูชาขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อเป็นกลไกติดตามการดำเนินงานตาม ขั้นตอนในการความตกลงโอนตัวนักโทษไทย-กัมพูชา โดยมีมอบหมายให้นายสกล อาน รอง นายกรัฐมนตรีกัมพูชา ในขณะนั้น เป็นประธาน ทำให้หลังจากนั้นไม่นาน จึงได้มีการอนุญาตให้โอนตัว นักโทษไทยครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2556 หรือเป็นระยะเวลากว่า 2 ปี หลังจากมีสนธิสัญญาโอนตัวฯ ระหว่างกัน ในลักษณะเดียวกัน ผู้เขียนก็เคยมีประสบการณ์ดำเนินการโอนตัวนักโทษในช่วงปี พ.ศ. 2561 ซึ่งคณะกรรมการฯ มีมติเห็นชอบการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดสัญชาติอิหร่านมากถึง 56 ราย โดยได้รับการอธิบายเพิ่มเติมจากผู้แทนสถานทูตอิหร่านในขณะนั้นว่า เป็นนโยบายเน้นหนักของ เอกอัครราชทูตอิหร่านประจำประเทศไทยที่ต้องการโอนตัวนักโทษชาวอิหร่านกลับไปปรับโทษต่อใน ประเทศอิหร่านให้ได้มากที่สุดในช่วงระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ ดังนั้น หากประเด็นการโอนตัว นักโทษได้รับความสนใจและผลักดันเชิงนโยบาย ก็อย่างยิ่งเพิ่มโอกาสความสำเร็จได้มากขึ้น

ข. การหารือระหว่างผู้นำระดับสูง

หลายครั้งที่ประเด็นความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษ ถูกหีบยกกระหว่าง การหารือของผู้นำระดับสูง อาทิ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมไทย ร่วมกับรัฐมนตรี/หัวหน้า หน่วยงานด้านกระบวนการยุติธรรม หรือเอกอัครราชทูตต่างประเทศ ซึ่งแม้จะไม่ได้ส่งผลมากนัก

เห็นได้จากการหารือระหว่างไทยและเวียดนาม เมื่อปี พ.ศ. 2565 แต่ก็ยังไม่เกิดการไอน์ตัวระหว่างกันขึ้น แต่เท่าที่ในการพูดคุยเจรจา และการเน้นย้ำการขยายความสัมพันธ์ ถือเป็นการแสดงจุดยืนให้เห็นชัดเจนในการส่งเสริมความร่วมมือด้านนี้ให้เกิดขึ้นในโอกาสแรกที่จะกระทำได้ โดยเฉพาะเมื่อมีนักโทษเด็ดขาดประสงค์ที่จะไอน์ตัวกลับไป

2.2.3 ปัจจัยประเทศไอน์ตัวกลับไป

องค์ประกอบสุดท้ายในกระบวนการไอน์ตัวนักโทษเด็ดขาด ก็คือ ประเทศที่ยินยอมส่งตัวนักโทษกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ ซึ่งในการศึกษานี้ มุ่งเน้นขอบเขตได้เฉพาะคณะกรรมการพิจารณาการไอน์ตัวนักโทษของประเทศไทย ในฐานะผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติฯ กล่าวคือ พิจารณาคำร้องขอไอน์ตัว และคุณสมบัติของนักโทษเด็ดขาดว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของพระราชบัญญัติฯ และสนธิสัญญาไอน์ตัวฯ หรือไม่ ส่วนใหญ่หากตรวจสอบแล้วมีคุณสมบัติเข้าหลักเกณฑ์ อีกทั้งจัดส่งเอกสารหลักฐานระบุข้อมูลต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้โดยฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ ครบถ้วนสมบูรณ์¹⁴ รวมถึงได้รับการยินยอมมาแล้วทั้งนักโทษและประเทศฝ่ายรับไอน์ตัว ก็มักมีมติเห็นชอบคำร้องขอไอน์ตัว อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการประชุมและมติคณะกรรมการฯ พบว่าส่วนใหญ่กรณีที่คณะกรรมการฯ มีมติไม่เห็นชอบนั้น มักมาจากเงื่อนไขคุณสมบัติขัดตามมาตรา 27 นั่นก็คือ เรื่องค่าปรับ ดังที่ได้อภิปรายไปในข้อ 2.2.1 ในส่วนปัจจัยนักโทษเด็ดขาดที่ไม่สามารถไอน์ตัวได้ เพราะยังไม่ได้ชำระค่าปรับ อาจมีข้อสงสัยว่า ในเมื่อตอนยื่นคำร้อง นักโทษเด็ดขาดและรัฐผู้ที่ยินยอมให้ไอน์ตัวกลับไปว่าจะทราบที่อยู่แล้วหรือไม่ เหตุใดจึงยังส่งคำร้องให้คณะกรรมการฯ พิจารณา โดยในความเป็นจริง หลายกรณี ได้มีการดำเนินการควบคุม

¹⁴ เอกสารประกอบคำขอไอน์ตัวนักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศ ได้แก่ (1) หนังสือคำขอไอน์ตัวนักโทษจากประเทศผู้รับไอน์ โดยให้แจ้งข้อมูล (1.1) การให้ความเห็นชอบในการรับไอน์ตัวนักโทษของประเทศผู้รับไอน์ (1.2) ระบุความผิดของนักโทษที่ได้รับโทษอยู่ว่าเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายของประเทศผู้รับไอน์ (1.3) แนวทางการบริหารโทษของประเทศผู้รับไอน์ต่อความผิดที่เหลืออยู่ของนักโทษอย่างไร เช่น วันที่จะได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษ การพักการลงโทษ การอภัยโทษฯลฯ (2) หนังสือให้ความเห็นชอบในการไอน์ตัวของนักโทษซึ่งจะได้รับการไอน์ (3) หนังสือรับรองสัญชาติของนักโทษที่ออกโดยประเทศผู้รับไอน์ โดยให้ระบุ วันเดือนปีเกิด หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน หมายเลขหรือสำเนาหนังสือเดินทาง (4) เอกสารเกี่ยวกับคดีของนักโทษ (ขอคัดสำเนาได้ที่ศาล) เช่น สำเนาคำพิพากษาทุกศาล (5) เอกสารทะเบียนประวัติการต้องโทษของนักโทษ (ขอคัดสำเนาได้ที่เรือนจำทัณฑสถานที่ถูกคุมขังอยู่ ประกอบด้วย สำเนามาตรฐานจำคุกเมื่อคดีถึงที่สุด ทุกฉบับ สำเนาหมายอภัยโทษ ทุกฉบับ สำเนาหมายอายัดตัว สำเนาทะเบียนรายตัว ภาพถ่ายและลายพิมพ์นิ้วมือ รายละเอียดการต้องโทษ ระยะเวลาที่รับโทษมาแล้ว ระยะเวลาที่ถูกกักขังชั่วคราว การลดวันต้องโทษ การอภัยโทษ ตลอดจนชั้นของนักโทษ (6) กรณีนักโทษมิได้ยื่นคำร้องขอด้วยตนเอง ให้ผู้ยื่นคำขอแสดงหลักฐานความเกี่ยวข้องกับนักโทษด้วย (7) เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อกฎหมายของประเทศผู้รับไอน์

กันไป ตั้งแต่ขั้นตอนการยื่นเอกสารและหาช่องทางชำระค่าปรับ ดังนั้น หากสามารถแสดงหลักฐาน ใบเสร็จชำระค่าปรับจากศาลก่อนกำหนดวันประชุมคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ก็ถือว่า คุณสมบัติครบถ้วน แต่หากไม่สามารถชำระได้ทัน คณะกรรมการฯ ก็จะมีมติไม่เห็นชอบ

นอกจากนี้ มีกรณีพิเศษทำให้คณะกรรมการฯ มีมติไม่เห็นชอบอยู่ไม่กี่ครั้ง โดยเป็นการนำมิติอื่นด้านความมั่นคงเข้ามาพิจารณา ตัวอย่างเห็นได้ชัด คือ กรณีคำสั่งคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ครั้งที่ 3/2561 สั่ง ณ วันที่ 13 กันยายน 2561 มีมติไม่เห็นชอบคำร้องของ นักโทษเด็ดขาดชายชาวอิหร่าน 2 ราย เนื่องจากมีคุณสมบัติขัดต่อมาตรา 26 ที่กำหนดไว้ว่า *“คณะกรรมการอาจพิจารณาไม่อนุญาตให้โอนนักโทษต่างประเทศ ถ้าเห็นว่าการโอนนั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักรหรือต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน”* ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ 2/2560 ก่อนหน้านั้นได้เคยพิจารณาคำร้องขอโอนตัวนักโทษรายดังกล่าวมาแล้ว และคณะกรรมการฯ มีความเห็นให้เลื่อนการพิจารณาคำร้องขอโอนตัวไปพลางก่อน เนื่องจากพบว่า พฤติการณ์การกระทำผิดอาจเข้าข่ายขัดต่อมาตรา 6(6)¹⁵ และ มาตรา 26 จากลักษณะการกระทำผิดเกี่ยวข้องกับการวางระเบิด¹⁶ โดยที่ประเด็นดังกล่าวจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ พร้อมขอข้อมูลเพิ่มเติม และความชัดเจนกรณีฝ่ายไทยจะนำเรื่องการโอนตัวนักโทษเป็นข้อเจรจากับฝ่ายอิหร่านเพื่อผลประโยชน์ของประเทศ¹⁷

¹⁵ มาตรา 6 การโอนนักโทษไทยในต่างประเทศเพื่อมารับโทษต่อในราชอาณาจักร หรือการโอนนักโทษต่างประเทศในราชอาณาจักรเพื่อไปรับโทษต่อในต่างประเทศ ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ (6) การโอนนักโทษจะมีผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรมและความรู้สึกของประชาชนในประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนเพียงใดหรือไม่ เมื่อคำนึงถึงลักษณะและความรุนแรงของการทำความผิด

¹⁶ เมื่อปีพ.ศ. 2555 ผู้กระทำผิดชาวอิหร่านได้ร่วมกันทำและมีวัตถุระเบิดแรงสูงซีไฟร์ น้ำหนัก 1.5 กิโลกรัม สามารถสังหารชีวิตมนุษย์ ทรัพย์สินให้ได้รับความเสียหายในรัศมีถล่มประมาณ 10-15 เมตร จากจุดระเบิดในวันดังกล่าว ยังได้ทำให้เกิดระเบิดจนเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นและเป็นเหตุให้บ้านประชาชนในซอยปรีดีพนมยงค์ 31 ได้รับความเสียหายทั้งหลัง จากนั้น ได้พาวัตถุระเบิดแสงเครื่องจำนวน 2 ชุดโดยเปิดเผย ทำให้เกิดระเบิด ประชาชนได้รับบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กายสาหัสและบาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กาย เมื่อหลบหนีมาหน้าโรงเรียน พบเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้กระทำผิดฯ ยังใช้ระเบิดแสงเครื่อง 1 ชุดโยนและทำให้ระเบิดใส่เจ้าหน้าที่ แม้สามารถหลบได้ทัน แต่ก็บาดเจ็บเป็นอันตรายแก่กายสาหัส ภายหลังเกิดเหตุ สามารถยึดระเบิดแสงเครื่อง 2 ชุด ลูกเหล็กทรงกลม 1 ลูก ชิ้นส่วนสะเก็ดระเบิดลูกปราย 1 ลูก และจักรยานยนต์ 2 คัน

¹⁷ คณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ได้มีคำสั่งที่ 1/2564 สั่ง ณ วันที่ 18 พฤศจิกายน 2563 เห็นชอบให้โอนตัวนักโทษเด็ดขาดสัญชาติอิหร่าน ดังกล่าว และได้ส่งมอบตัวให้แก่ทางการอิหร่านเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2563 ณ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร

แม้ตัวอย่างข้างต้น มิใช่ประเด็นที่เกิดขึ้นใน 4 กลุ่มประเทศในอาเซียนที่มีสนธิสัญญาไอน์ตัวา ที่เป็นเป้าหมายในการศึกษา แต่ก็สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบคำร้องขอไอน์ตัวของนักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศในประเทศไทยได้ สำหรับกรณีลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม สิ่งที่พบเห็นและกลายเป็นอุปสรรคในการไอน์ตัวนักโทษส่วนหนึ่ง คือ เรื่องของเอกสารข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งใช้ระยะเวลาในการดำเนินการค่อนข้างนาน และต้องประสานขอสำเนาจากหลายหน่วยงาน เช่น ศาลยุติธรรมและเรือนจำ ในประเด็นนี้ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกรมการกงสุล ก็เห็นว่ามีส่วนทำให้การไอน์ตัวนักโทษไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยระบุว่า “หน่วยงานที่มีอำนาจของแต่ละประเทศมีการเรียกเอกสาร/ข้อมูลประกอบการพิจารณาเพิ่มเติมบ่อยครั้ง ซึ่งอาจเป็นเพราะกฎหมายภายในของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกัน” (ณัฐวุฒิ สุภาวิทย์, 2568) ยิ่งในกรณีที่ต้องมีการแปลเอกสารเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยแล้ว จะยิ่งใช้เวลานาน เนื่องจากในสนธิสัญญาไอน์ตัวา ได้กำหนดให้คำร้องขอให้ไอน์ตัว ตลอดจนเอกสารและคำแถลง ข้อเสนอเทศ สำเนาคำพิพากษาฯลฯ ให้จัดส่งเป็นภาษาของรัฐผู้ไอน์¹⁸ เช่นเดียวกันกับกรณีกัมพูชาซึ่งก่อนหน้านี้จะมีการผลักดันเชิงนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงประเทศจนทำให้ความร่วมมือเกิดขึ้น สถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญ ประสบปัญหาอย่างมากในการติดตามเอกสารประกอบคำขอไอน์ตัวนักโทษ ซึ่งเป็นขั้นตอนแรก ๆ ของกระบวนการไอน์ตัว รวมถึงการติดตามความคืบหน้าของการพิจารณาคำขอไอน์ตัวนักโทษจากกัมพูชา (เอกอร คุณาเจริญ, 2561) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยที่อาจเป็นอุปสรรคในส่วนของประเทศผู้ไอน์ตัว อาจหมายรวมไปถึง เรื่องเอกสารเพิ่มเติมต่าง ๆ ที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ จำเป็นต้องร้องขอมาให้คณะกรรมการพิจารณาการไอน์ตัวนักโทษพิจารณาให้ครบถ้วน สมบูรณ์ ทำให้ต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการนาน อีกทั้งเรื่องของภาษาที่ส่งผลเช่นกัน

ในเรื่องเอกสารนี้ มีกรณีตัวอย่าง นักโทษเด็ดขาดหญิงชาวลาว 1 ราย ซึ่งทางการประเทศลาวได้ยื่นคำร้องผ่านกรมการกงสุลตั้งแต่วันที่ 11 พฤษภาคม 2564 แต่ติดปัญหานอกจากคุณสมบัติยังมีระยะเวลาจำคุกไม่เข้าหลักเกณฑ์แล้ว เอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่ส่งมาก็ยังไม่ครบถ้วน กรมราชทัณฑ์จึงได้มีหนังสือลงวันที่ 17 มิถุนายน 2564 ขอข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งทางการลาวได้ส่งมอบเอกสารดังกล่าวให้กรมเมื่อ 8 กันยายน 2564 นับจนถึงปัจจุบัน คือ สิงหาคม 2568 จากการสอบถามความคืบหน้า พบว่า นักโทษหญิงชาวลาวรายนี้ก็ยังไม่ได้รับการพิจารณาไอน์ตัว สถานะถือว่ายังอยู่ระหว่างการดำเนินการ โดยนักโทษได้ระบุให้ความเห็นในแบบสอบถามกลับมาว่า “เคยยื่นคำร้องขอ

¹⁸ ยกเว้นสนธิสัญญาไอน์ตัวา กับฟิลิปปินส์ ข้อ 10 กำหนดให้เอกสารและคำแถลงทั้งปวงที่กำหนด ให้จัดทำเป็นภาษาที่กำหนดโดยรัฐผู้ไอน์ ยกเว้นเอกสารที่อ้างถึงในข้อ 5 วรรค 3(ก) และวรรค 3(ข) และในข้อ 7 วรรค 4 ซึ่งภาษาที่กำหนดคือภาษาอังกฤษ

ไอน์ตัว แต่อยู่ระหว่างดำเนินการ และอยากให้กรมราชทัณฑ์ ช่วยติดตามและให้ความช่วยเหลือ สถานทูตกำลังประสานงานร่วมกันกับญาติ จึงอยากได้ความช่วยเหลือด้านการประสานงาน” แสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการดำเนินการบางครั้งใช้ระยะเวลานานกว่า 4 ปี

ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้น หากสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยประเทศที่ไอน์ตัว กลับไป ประกอบด้วย

ก. คุณสมบัตินักโทษตามหลักเกณฑ์ในกฎหมาย

ส่วนใหญ่การพิจารณาเห็นชอบให้ไอน์ตัวนักโทษ ของคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ อยู่บนพื้นฐานข้อมูลรายละเอียดของนักโทษแต่ละรายที่ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ ได้ตรวจสอบมาแล้ว ครบถ้วน ตรงตามหลักเกณฑ์หรือไม่ จึงไม่ใช่ปัจจัยที่ต้องกังวลเท่าใดนัก อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ควรพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น คือ การทำความเข้าใจและสื่อสารให้นักโทษ ญาติและสถานทูต รับทราบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ให้มากขึ้น รวมถึงการประสานงานต่าง ๆ ดังเช่น การพบเห็นนักโทษ เด็ดขาดหลายรายยังยืนยันที่จะส่งคำร้องขอไอน์ตัว แม้ว่าจะขาดคุณสมบัติชัดเจน หรือ กรณีนักโทษ เด็ดขาดหญิงชาวลาว ที่ยังไม่สามารถไอน์ตัว และระบุอยากได้ความช่วยเหลือด้านการประสานงาน

ข. เอกสารประกอบคำร้องและการแปลภาษา

ปฏิเสธไม่ได้ว่าเอกสารที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการพิจารณาคำร้องมีจำนวนมาก และต้องประสานขอจากหลายหน่วยงาน ทำให้เป็นอุปสรรคในการดำเนินการ ตลอดจนภาระในการแปลภาษาให้เป็นภาษาของประเทศผู้ไอน์ตัว ทำให้ระยะเวลาส่วนหนึ่งเสียไปกับการแปลเอกสาร คำพิพากษา หมายจำคุก และข้อมูลต่าง ๆ ไม่นับรวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการแปล ที่ควรนำมาพิจารณาทบทวนว่า เอกสารเหล่านี้ยังมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด และสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบ ในลักษณะดิจิทัล หรือการเชื่อมโยงฐานข้อมูลคำพิพากษากับศาลยุติธรรมเพื่อเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ต้อง ร้องขอจากนักโทษ

2.3.4 ปัจจัยอื่น ๆ

นอกเหนือจากปัจจัย 3 ข้อที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการไอน์ตัวแล้ว ยังพบว่า ความร่วมมือด้านการไอน์ตัวนักโทษ สามารถบรรลุเป้าหมายความสำเร็จได้มากขึ้น หากพิจารณา ดำเนินการเพิ่มเติมในส่วนต่าง ๆ ได้แก่

ก. การแก้ไขกฎหมาย

กฎหมายหลักที่ใช้ในการดำเนินการ นั่นคือ พระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2527 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งนับรวมระยะเวลากว่า 41 ปี ทำให้มีหลายประเด็นที่ไม่สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ ปัจจุบัน ตั้งแต่มาตรา 9 องค์ประกอบของคณะกรรมการพิจารณาการโอนนักโทษ ยังมีการใช้ตำแหน่ง เดิมในขณะนั้น เช่น อธิบดีกรมตำรวจ และอธิบดีกรมอัยการ แม้จะเทียบเคียงได้กับตำแหน่งของ

หัวหน้าหน่วยงานในปัจจุบันได้ แต่ก็ควรแก้ไขถ้อยคำให้ชัดเจน รวมถึงองค์ประกอบคณะกรรมการฯ สามารถเพิ่มเติมให้เหมาะสมได้ อาทิ ผู้แทนกรมการกงสุล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ให้ครอบคลุม¹⁹

อีกประเด็นที่สำคัญ ที่สมควรหยิบยกมาพิจารณา คือ การแก้ไขกฎหมายเพื่อเปิดช่องทางให้สามารถโอนตัวนักโทษได้โดยไม่จำเป็นต้องมีสนธิสัญญา / ความตกลง ร่วมกัน โดยอาจใช้หลักต่างตอบแทน เช่นเดียวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อย่างกรณีญี่ปุ่นกำหนดชัดเจนหากมีรัฐใดขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ญี่ปุ่นจะพิจารณาให้ก็ต่อเมื่อรัฐที่ร้องขอรับประกันว่าจะเคารพ ให้เกียรติดำเนินการในลักษณะเดียวกันหากญี่ปุ่นร้องขอ (UNODC, 2013) ทั้งนี้ ในพระราชบัญญัติฯ มาตรา 6 กำหนดไว้ว่า “การโอนนักโทษไทยในต่างประเทศเพื่อมารับโทษต่อในราชอาณาจักร หรือการโอนนักโทษต่างประเทศในราชอาณาจักรเพื่อไปรับโทษต่อในต่างประเทศ ต้องอยู่ในหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้ (1) ประเทศผู้โอนและประเทศผู้รับโอนจะต้องมีสนธิสัญญาระหว่างกันในเรื่องความร่วมมือในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำพิพากษาคดีอาญา” ซึ่งในประเด็นนี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นหลักเพื่อเพิ่มโอกาสให้ประเทศไทยสามารถผลักดันความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษได้มากขึ้น เห็นได้จากจำนวนผู้ต้องขังชาวต่างประเทศสัญชาติในอาเซียน ที่มีการกระทำผิดและถูกพิพากษาส่งตัวเข้าเรือนจำปริมาณมาก โดยเฉพาะจากพม่า แต่ทั้งนี้ ต้องกำหนดกรอบการบังคับโทษและบริหารโทษที่เหลืออยู่ตามคำพิพากษาให้ชัดเจน ตลอดจนต้องอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของนักโทษด้วยเช่นกัน

แม้โดยส่วนใหญ่กลไกการโอนตัวนักโทษ ต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีสนธิสัญญา ซึ่งเป็นกรอบกฎหมายหลักร่วมกันระหว่างรัฐ แต่มีตัวอย่างให้เห็นอยู่บ้างที่สามารถให้อำนาจรัฐพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ ไป เช่น ในแคนาดา มีพระราชบัญญัติโอนตัวผู้กระทำความผิดระหว่างประเทศ ค.ศ. 2004 (International Transfer of Offenders Act) เปิดช่องยืดหยุ่นไว้ในข้อ 31 ที่ระบุว่าหากไม่มีสนธิสัญญาโอนตัวบังคับใช้ระหว่างแคนาดาและประเทศนั้น ๆ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ด้วยการยินยอมของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจเข้าร่วมการทำข้อตกลงทางการบริหาร (administrative arrangement) กับประเทศดังกล่าวเพื่อให้เกิดการโอนตัวผู้กระทำความผิดโดยให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติฯ (Government of Canada, 2025)

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการโอนตัวนักโทษก็เห็นด้วยและสนับสนุน โดยมองว่าสามารถสร้างความยืดหยุ่น ในการเจรจาและบริหารจัดการกรณีเป็นรายกรณีไป

¹⁹ หรือมาตรา 5 ที่ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่กับออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับราชการของกระทรวงนั้น ซึ่งปัจจุบัน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มิใช่กรมตำรวจที่อยู่สังกัดกระทรวงมหาดไทย แต่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฯ

ทำให้สามารถพิจารณาประโยชน์ของประเทศ และนักโทษเด็ดขาดเป็นสำคัญ โดยเฉพาะประโยชน์ทางด้านมนุษยธรรม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ในกรณีที่นักโทษเด็ดขาดมีภาวะเจ็บป่วยร้ายแรง เจ็บป่วยเรื้อรัง หรืออยู่ในสภาพร่างกายและจิตใจที่ต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างต่อเนื่อง การให้โอกาสนักโทษดังกล่าวได้กลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนมีสัญชาติ จะช่วยให้สามารถเข้าถึงระบบการรักษาพยาบาลที่เหมาะสม ตลอดจนได้รับการดูแลจากครอบครัวและชุมชน ซึ่งเอื้อต่อการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะกรณีผู้ป่วยในระยะสุดท้าย หรือผู้ป่วยจิตเวช ซึ่งจำเป็นต้องดำเนินการโดยเร่งด่วนให้ทันต่อเวลา นอกจากนี้ การดำเนินการดังกล่าวยังสามารถใช้เป็นกลไกทางการทูต เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์หรือแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ของประเทศในประเด็นอื่นได้ แต่อย่างไรก็ดี ควรกำหนดกฎหมายและแนวทางการดำเนินการให้ชัดเจน

ข. กลไกการติดตามนักโทษที่โอนตัวกลับไป

มิตินี้มีความสำคัญ เนื่องจาก ประการแรก การติดตามนักโทษที่โอนตัวกลับไป จะทำให้ประเทศฝ่ายโอนตัวกลับไปทราบและมั่นใจว่า การบังคับโทษตามคำพิพากษาและการบริหารโทษเกิดขึ้นจริง สิ่งนี้จะช่วยให้ความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษพัฒนาก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ในส่วนความโปร่งใส และความเชื่อมั่นในกระบวนการโอนตัวว่านักโทษต้องรับโทษต่อจนครบกำหนดโทษ อีกทั้งการติดตามเพื่อให้ทราบว่าเมื่อโอนตัวกลับไปแล้ว นักโทษเด็ดขาดรายนั้น ๆ สามารถได้รับการพัฒนาพฤติกรรม และกลับคืนสู่สังคมโดยไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำหรือไม่ ประเด็นนี้ จึงถือเป็นเรื่องที่น่าสนใจ สมควรทดลองนำร่องจัดทำฐานข้อมูลผ่านระบบในกลุ่มนักโทษเด็ดขาดทั้ง 1,322 ราย ที่ได้รับการโอนตัวกลับไปประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ และโอนตัวกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักรไทย

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดแล้ว ผู้ศึกษาจึงดำเนินการสรุปทุก ๆ ประเด็นเพื่อให้เห็นภาพรวมปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดและแนวทางพัฒนา หรือแก้ไขปัจจัยข้างต้น ให้ความร่วมมือในเรื่องดังกล่าวประสบผลสำเร็จได้ พบว่ามีบางสิ่งที่สามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยเร็ว สามารถดำเนินการได้เลย หรือทำได้ภายในระยะเวลาสั้น ๆ ไม่เกิน 1 ปี และบางสิ่งอาจจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาพัฒนาปรับปรุงระยะยาว ประมาณ 5 ปี ในขณะที่บางปัจจัย เห็นว่าไม่สามารถควบคุมได้ โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความยินยอมของตัวนักโทษเด็ดขาดเอง เช่น หากนักโทษมีความต้องการอยู่เรือนจำประเทศไทยเพราะสภาพเรือนจำดีกว่า หรือไม่อยากโอนตัวกลับไปเพราะครอบครัวอาศัยอยู่ในประเทศไทย เป็นต้น สรุปได้ตามที่ปรากฏในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 สรุปปัจจัยที่ส่งผลต่อการโอนตัวนักโทษและแนวทางพัฒนา

ปัจจัยสำคัญ	แนวทางแก้ไข / พัฒนา		
	ระยะสั้น	ระยะยาว	ควบคุมไม่ได้
ปัจจัยตัวนักโทษเด็ดขาด			
- การรับทราบข้อมูลการมีสิทธิสัญญาฯ	√		
- สภาพของเรือนจำและกำหนดโทษของนักโทษ			√
- การได้อยู่ใกล้ชีวิตครอบครัว			√
- การมีงบประมาณเพียงพอ		√	
ปัจจัยประเทศฝ่ายรับโอนตัว			
- นโยบายรัฐบาลและผู้บริหาร	√		
- การหารือระหว่างผู้นำระดับสูง	√		
ปัจจัยประเทศฝ่ายโอนตัว			
- คุณสมบัตินักโทษตามหลักเกณฑ์	√		
- เอกสารประกอบคำร้องและการแปลภาษา		√	
ปัจจัยอื่น ๆ			
- การแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม		√	
- กลไกการติดตามนักโทษที่โอนตัวกลับไป	√		

2.3 สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการประมวลแบบสอบถามของนักโทษเด็ดขาดรวม 548 ราย และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในกระบวนการโอนตัว ในข้อ 2.2 ร่วมกับการสืบค้นผลการศึกษา สถิติข้อสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การดำเนินการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างไทยและ 4 ประเทศในอาเซียนที่มีสิทธิสัญญาโอนตัวฯ แล้ว ได้แก่ ลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนามนั้นมีพื้นฐานความสำเร็จอยู่บนปัจจัย 3 ส่วนหลักของกระบวนการโอนตัวฯ นั่นคือ ตัวนักโทษเด็ดขาดประเทศที่ประสงค์รับโอนตัว และประเทศที่ส่งตัวนักโทษกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ โดยสามารถรวบรวมได้ ทั้งหมด 10 ประเด็น ดังนี้

- 1) การรับทราบข้อมูลการมีสิทธิสัญญาโอนตัวฯ
- 2) สภาพของเรือนจำและกำหนดโทษจำคุกของนักโทษ
- 3) การได้อยู่ใกล้ชีวิตครอบครัว
- 4) การมีงบประมาณเพียงพอสำหรับค่าใช้จ่าย

- 5) นโยบายรัฐบาลและผู้บริหาร
- 6) การหารือระหว่างผู้นำระดับสูง
- 7) คุณสมบัตินักโทษตามหลักเกณฑ์ในกฎหมาย
- 8) เอกสารประกอบคำร้องและการแปลภาษา
- 9) การแก้ไขกฎหมายให้เหมาะสม
- 10) กลไกการติดตามนักโทษที่โอนตัวกลับไป

โดยส่วนใหญ่ เป็นสิ่งที่ไทยสามารถส่งเสริมสนับสนุน ขยายผลการดำเนินการผ่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันให้ความร่วมมือด้านกระบวนการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศให้ประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้นทั้งระยะสั้นและระยะยาว อันจะช่วยเป็นกลไกหนึ่งในการลดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ อีกทั้งช่วยในการพัฒนาพหุตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับคืนสู่สังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป

อย่างไรก็ตาม เนื่องจาก รายงานฯ ฉบับนี้ มุ่งเน้นการศึกษาในกรณีของไทย ในฐานะประเทศที่เห็นชอบการโอนตัวนักโทษกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ แต่ในทางกลับกัน อาจนำปัจจัยดังกล่าวมาศึกษาวิเคราะห์ขยายผลเพิ่มเติมในมิติที่ไทยเป็นประเทศฝ่ายรับตัวนักโทษสัญชาติไทยกลับมารับโทษต่อในราชอาณาจักรได้ เช่น การสอบถามมุมมองนักโทษเด็ดขาดชาวไทยในเรือนจำต่างประเทศ ฯลฯ ซึ่งถือว่าเป็นการสนับสนุนการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศเช่นเดียวกัน

บทที่ 3

ข้อเสนอ

3.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

เมื่อพิจารณาสรุปผลการศึกษาปัจจัยรวมทั้งหมด 10 ข้อตามที่ปรากฏในข้อ 2.3 ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งผลต่อความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษกับลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และเวียดนาม สามารถจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายทั้งในส่วนที่กรมราชทัณฑ์รับผิดชอบดำเนินการได้เอง และส่วนที่จัดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับที่เหนือขึ้นไป ดังนี้

3.1.1 ระดับกรม

1) ในประเด็นการรับทราบและเข้าใจข้อมูลด้านการโอนตัวนักโทษเด็ดขาด กรมราชทัณฑ์ต้องแจ้งให้ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศทุกรายที่ถูกส่งตัวเข้าคุมขังในเรือนจำได้รับทราบถึงข้อมูลสนธิสัญญาการโอนตัวฯ อีกทั้งข้อมูลหลักเกณฑ์ แนวทางขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ โดยไม่ต้องรอให้ผู้ต้องขังเปลี่ยนสถานะเป็นนักโทษเด็ดขาด หรือรอจนกว่านักโทษจะมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติฯ และสนธิสัญญาฯ ประเด็นนี้เป็นสิ่งที่สามารถทำได้เลยทันทีในระยะสั้น ซึ่งเจ้าพนักงานเรือนจำควรมีบทบาทเชิงรุกในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมสนับสนุนให้นักโทษเด็ดขาดชาวต่างประเทศได้เห็นข้อดีในการได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ ยินดีอำนวยความสะดวก และประสานงานติดตามความคืบหน้ากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด

2) กรณีการผลักดันเชิงนโยบายและการวางแผนเพื่อกำหนดนโยบายเน้นหนักทางด้านการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ ผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ต้องให้ความสำคัญกับการร่วมมือให้เกิดการโอนตัวนักโทษกับฟิลิปปินส์และเวียดนามให้เกิดขึ้นจริงให้ได้โดยเร็ว รวมทั้งแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการต่างประเทศ เพื่อให้รับทราบนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้ สามารถเริ่มกระบวนการได้ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อนจากนักโทษเด็ดขาดที่แจ้งความประสงค์ในแบบสอบถาม ซึ่งมีอยู่จำนวนหนึ่ง หรือสามารถทำแบบสอบถามใหม่มุ่งเน้นเฉพาะ 2 ประเทศนี้ แล้วพร้อมช่วยเหลืออย่างเต็มที่ให้ประสบผลสำเร็จ เพราะการผลักดันเช่นนี้ หากประสบผลสำเร็จในการโอนตัวครั้งแรก ไม่ว่าจะเป็นการโอนตัวส่งตัวกลับไป หรือรับโอนตัวกลับมาจะเป็นการแสดงเชิงสัญลักษณ์ให้เห็นความจริงจังในการสนับสนุนความร่วมมือด้านการโอนตัวนักโทษ และเป็นตัวอย่างให้นักโทษชาวฟิลิปปินส์และเวียดนามรายอื่น ๆ เห็นว่าการโอนตัวสามารถเกิดขึ้นได้จริง

3) เรื่องปัญหาการค่าใช้จ่าย หรืองบประมาณที่ต้องใช้ตลอดกระบวนการโอนตัวนักโทษฯ นั้น ในระยะยาว กรมราชทัณฑ์ควรพิจารณาจัดตั้งกองทุนโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ หรือ โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อช่วยเหลือนักโทษที่เข้าชายและมีคุณสมบัติครบถ้วน แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ พร้อมทั้งจัดทำความร่วมมือในกลุ่มประเทศอาเซียน เพื่อการยกเว้นผ่อนปรนเงื่อนไข ค่าใช้จ่ายบางประการ เพราะผลการศึกษายืนยันชัดเจนเรื่องค่าใช้จ่ายที่เป็นปัจจัยหลักในการส่งผลให้ไม่สามารถโอนตัวได้จากการขาดแคลนงบประมาณและทุนทรัพย์ที่ต้องใช้เพื่อครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถดูแนวทางของประเทศอื่น ๆ ดังเช่น ออสเตรเลีย ที่ดำเนินการในลักษณะสำรองค่าใช้จ่ายให้นักโทษก่อน แล้วค่อยให้ทยอยผ่อนคืนในภายหลัง

อย่างไรก็ดี จะเห็นได้ว่า กรณีลาว และกัมพูชา ซึ่งมีพรมแดนติดกับไทย สามารถประหยัดค่าใช้จ่ายในการเดินทางได้ โดยใช้การข้ามพรมแดนทางบก ทำให้ลดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าเบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน อีกทั้งอาจพิจารณากำหนดการส่งตัวนักโทษจำนวนหลายคนในคราวเดียว ดังเช่น กรณีการโอนตัวนักโทษไทยจากกัมพูชาครั้งล่าสุด

4) สำหรับประเด็นเอกสารหลักฐาน ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ กรมราชทัณฑ์ ควรทบทวนกระบวนการด้านเอกสารหลักฐานต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักโทษที่ประสงค์โอนตัวและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในสองประเด็น ประการแรก คือ เรื่ององค์ประกอบของเอกสารหลักฐาน ยังมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหนในปัจจุบัน รายการเอกสารใดบ้างที่หมดความจำเป็นแล้ว และประการที่สอง คือ ถ้าหากเอกสารดังกล่าวยังมีความจำเป็น จะสามารถปรับรูปแบบให้กระชับ สั้นขึ้น และง่ายขึ้นได้หรือไม่ โดยที่ใจความสำคัญที่ต้องใช้ประกอบการพิจารณายังคงอยู่ไม่หายไป นอกจากนี้ ยังรวมถึงการประสานหน่วยงานอื่น ๆ อาทิ ศาลยุติธรรม และสำนักงาน ป.ป.ส. ในการเข้าถึงระบบข้อมูลดิจิทัล เพื่อรับรองข้อมูลโดยไม่ต้องถ่ายสำเนาเอกสารยื่นแนบมาแบบในอดีต หรือแม้กระทั่งการปรับระบบงานด้านทะเบียน หรือทัศนคติของเรือนจำพัฒนาตนเองให้เป็นดิจิทัล เช่นนี้แล้ว กระบวนการด้านเอกสารหลักฐาน และรวมไปถึงการแปลภาษาจะมีส่วนช่วยให้การโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศขับเคลื่อนไปได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้นอย่างมาก

5) การปรับปรุงและแก้ไขพระราชบัญญัติการปฏิบัติเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในการดำเนินการตามคำพิพากษาคดีอาญา พ.ศ. 2527 เป็นสิ่งที่กรมราชทัณฑ์ควรต้องดำเนินการเพื่อปรับปรุงหลายมาตราให้สอดคล้องกับบริบทกระบวนการโอนตัวในปัจจุบัน และที่สำคัญ คือ การพิจารณาเพิ่มความยืดหยุ่นในการแก้ไขให้สามารถโอนตัวนักโทษระหว่างประเทศได้โดยไม่จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของการมีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษระหว่างกันเพียงอย่างเดียวตามบัญญัติไว้ในมาตรา 6 (1) ทั้งนี้ อาจต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ บนพื้นฐานหลักการโอนตัวนักโทษอาทิ หลักกฎหมายภายในประเทศของทั้งสองฝ่าย หลักการยืนยันว่าฐานความผิดที่นักโทษได้รับโทษอยู่นั้นถือเป็นความผิดทางอาญาเช่นกันในประเทศฝ่ายรับโอนตัว โดยต้องดำเนินการผ่านการเจรจา

ทางการทูตและจัดทำเป็นข้อตกลงเฉพาะกิจ ในรูปแบบเอกสารทางราชการ ซึ่งต้องระบุข้อมูลรายละเอียดให้ชัดเจนทั้งเรื่องการบังคับโทษต่อ การบริหารโทษที่เหลืออยู่ เงื่อนไขการพักการลงโทษ วันพ้นโทษ ฯลฯ ในการนี้ เห็นว่าสามารถนำต้นแบบความตกลงขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการโอนตัวนักโทษชาวต่างประเทศ (United Nations Model Agreement on the Transfer of Foreign Prisoners) มาใช้ประกอบการดำเนินการเพื่อให้ครอบคลุมหลักการและกระบวนการสำคัญ

สาเหตุที่เห็นว่าการแก้ไขพระราชบัญญัติฯ มีความจำเป็น เนื่องจากจะเป็นการแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำอย่างตรงจุดในกรณีนักโทษชาวต่างประเทศจำนวนมากหลายพันคน โดยเฉพาะพม่า ที่ประเทศไทยไม่มีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษ และการบรรลุความตกลงในเรื่องดังกล่าว ต้องใช้ระยะเวลานานในการเจรจา อีกทั้งสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีพลังในการต่อรองเจรจาผลประโยชน์ของประเทศในลักษณะที่ประเทศตะวันตกใช้ในการแลกเปลี่ยนนักโทษระหว่างกัน (prisoner swap) เช่น ระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัสเซีย ซึ่งแม้ว่าเป้าประสงค์ของการแลกเปลี่ยนนักโทษจะมีความแตกต่างกับการโอนตัวที่มุ่งเน้นเรื่องกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยและการเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคม แต่แนวทางการเจรจาต่อรองเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของประเทศที่จะได้รับสามารถเทียบเคียงกันได้ไม่มีความแตกต่างกัน

6) ในส่วนกลไกการติดตามนักโทษที่โอนตัวกลับไป โดยปกติในสนธิสัญญาโอนตัวฯ มีการกำหนดไว้แล้วในส่วนขั้นตอนการบังคับโทษตามคำพิพากษาว่าจะต้องจัดหาข้อสนเทศให้แก่รัฐผู้โอนในกรณีที่ถูกกระทำผิดได้รับการปล่อยตัวแบบมีเงื่อนไข หรือได้รับการปล่อยตัวเมื่อครบกำหนดลงโทษตามคำพิพากษาแล้ว แต่ที่ผ่านมา ในทางปฏิบัติ มักไม่ค่อยมีฝ่ายใดแจ้งให้ทราบ หรือการติดตามสอบถามเท่าใดนัก ในเรื่องนี้ กรมราชทัณฑ์สามารถติดตามอย่างเป็นระบบถึงสถานะตามวงรอบปีงบประมาณและนำเข้าข้อมูลเชื่อมโยงกับระบบฐานข้อมูลผู้ต้องขังที่มีอยู่เดิม ในทะเบียนประวัติของนักโทษที่ได้รับการโอนตัวไปแล้ว

3.1.2 ระดับกระทรวง

1) เพื่อให้เกิดท่าทีความประสงค์การผลักดันการโอนตัวนักโทษในผู้นำระดับสูงอย่างชัดเจน มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เกิดขึ้นกระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลกรมราชทัณฑ์ควรให้ความสำคัญและสนับสนุนเพิ่มวาระประเด็นการโอนตัวนักโทษในการหารือข้อราชการและเข้าพบผู้นำหน่วยงานทั้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมและปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยเฉพาะในอาเซียนเองที่มีการผลักดันผ่านช่องทางการประชุมเวทีต่าง ๆ เช่น ASEAN Law Forum การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านกฎหมาย (The ASEAN Senior Law Officials Meeting: ASLOM) และที่ประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านกฎหมาย (ASEAN Law Ministers' Meeting: ALAWMM) เป็นต้น

2) ปลัดกระทรวงยุติธรรม ในฐานะประธานกรรมการไอน์ตัวนักโทษ และรองปลัดกระทรวงยุติธรรม หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัย ที่มักได้รับมอบหมายจาก ปลัดกระทรวงยุติธรรมให้เป็นประธานฯ ในการประชุมแทน จำเป็นต้องมีความเข้าใจ มีมุมมองต่อการสนับสนุนการไอน์ตัวนักโทษให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพร้อมแก้ไขปัญหา อำนาจความสะดวกเมื่อมีข้อติดขัดที่อยู่ในอำนาจความรับผิดชอบให้ดำเนินการได้โดยเร็ว

3.1.3 เชื่อมโยงหน่วยงานอื่น

ประเด็นการรับทราบข้อมูลการมีสนธิสัญญาการไอน์ตัวนักโทษ จำเป็นต้องมีการสื่อสารผ่านวิธีการทูตโดยกระทรวงการต่างประเทศให้ทุกประเทศที่มีสนธิสัญญาฯ กับไทยแล้วช่วยสนับสนุนให้เกิดการไอน์ตัว โดยเฉพาะกับประเทศที่ยังไม่มีการไอน์ตัวเกิดขึ้นจริง ๆ ซึ่งกรมการกงสุลสามารถช่วยแจ้งสถานทูตและสถานกงสุลให้รับทราบถึงนโยบายและความประสงค์ดังกล่าวได้ รวมถึงกรมสนธิสัญญาและกฎหมาย ทั้งในฐานะหน่วยงานรับผิดชอบในการเจรจาสนธิสัญญา / ความตกลงด้านการไอน์ตัว รวมถึงในฐานะเป็นคณะกรรมการพิจารณาการไอน์ตัวนักโทษ จะมีส่วนสำคัญยิ่งในการผลักดันขยายความร่วมมือด้านการไอน์ตัวให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งช่วยวางแผน ชี้แนะในมุมมองของกฎหมายระหว่างประเทศที่จะเกิดประโยชน์สูงสุดต่อหน่วยงาน ที่สำคัญคือ ผลการศึกษาจากรายงานฉบับนี้ ไม่ว่าบางประเด็น หรือทั้งหมด สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการเจรจาสนธิสัญญาไอน์ตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศได้ในอนาคต

3.2 ข้อเสนอเพื่อขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ

ในการขับเคลื่อนข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติเพื่อส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลต่อการไอน์ตัวนักโทษระหว่างประเทศให้ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ผู้ศึกษาเห็นว่าจำเป็นต้องดำเนินการผ่านกลไกของคณะกรรมการพิจารณาการไอน์ตัวนักโทษเป็นหลัก โดยที่ผ่านมามีบทบาทของคณะกรรมการฯ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการประชุมเพื่อพิจารณาคำร้องขอไอน์ตัวที่เสนอเข้ามาเท่านั้น และกำหนดจัดประชุมเฉพาะเมื่อมีคำร้องขอ ปกติปีละไม่เกิน 3-4 ครั้ง แต่หากดูในพระราชบัญญัติฯ จะพบว่าใน มาตรา 11 บัญญัติไว้ว่า “คณะกรรมการมีอำนาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่ง อย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย” ดังนั้น จุดเริ่มต้น คือ การให้กรมราชทัณฑ์ ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการฯ เสนอวาระพิเศษให้คณะกรรมการฯ พิจารณาถึงแผนการผลักดันและขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการไอน์ตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มต้นจาก 4 ประเทศในอาเซียนที่มีสนธิสัญญาไอน์ตัว แล้วมอบหมายคณะอนุกรรมการฯ ดำเนินการตามรายงานผลการศึกษาฉบับนี้ก่อนแล้วค่อยขยายผลไปยังกลุ่มประเทศอื่น ๆ ภายหลัง

3.2.1 มิติการบริหารจัดการแผนงาน

จากข้อเสนอเชิงนโยบายในข้อ 3.1 กรมราชทัณฑ์สามารถนำมาจัดทำเป็นแผนการขับเคลื่อนและผลักดันความร่วมมือด้านการเฝ้าระวังนักโทษกับลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและเวียดนามได้ แบ่งออกเป็นแผนระยะสั้น (ภายใน 1 ปี) และแผนระยะยาว (ภายใน 5 ปี) กำหนดให้คณะกรรมการฯ ที่มียศประกอบด้วยทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องดำเนินการเร่งรัด ติดตามและรายงานผลให้ คณะกรรมการพิจารณาการเฝ้าระวังนักโทษทราบเป็นระยะ ๆ หรือในทุกรอบการประชุมคณะกรรมการฯ พร้อมทั้งนำเสนอปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องที่ประสบ เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ ผ่านพ้นไปได้

3.2.2 มิติการบริหารจัดการงบประมาณ

โดยส่วนใหญ่ การดำเนินการตามข้อเสนอไม่มีการใช้งบประมาณ หรือค่าใช้จ่าย เกิดขึ้นมากเท่าใดนัก มักเป็นลักษณะค่าจัดการประชุมคณะกรรมการฯ และคณะอนุกรรมการฯ เป็นไปตามระเบียบและประกาศของกระทรวงการคลัง อย่างไรก็ตามในการดำเนินการเชิงรุก อาจมี ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากกรณีการจัดทำคู่มือ แผ่นพับ เอกสารประชาสัมพันธ์เพื่อส่งให้แก่ นักโทษ เด็ดขาดชาวต่างประเทศ และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวง ยุติธรรม สถานทูตและสถานกงสุล ฯลฯ ซึ่งมีได้มีจำนวนมากเท่าใดนัก สามารถใช้งบประมาณ รายจ่ายประจำปีที่กรมราชทัณฑ์ได้รับการจัดสรรในการดำเนินการกิจด้านงานราชทัณฑ์ต่างประเทศได้ อีกทั้ง ปัจจุบัน ยังสามารถจัดทำเอกสารในลักษณะไฟล์ดิจิทัลเพื่อให้่าย สะดวกและใช้งบประมาณน้อย อย่างไรก็ตาม สำหรับการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ หากคณะอนุกรรมการฯ และคณะกรรมการฯ ได้เห็นชอบแล้ว สามารถดำเนินการเสนอขอการจัด กิจกรรมใด ๆ เพื่อระดมทุนเข้ากองทุนฯ ต่อคณะกรรมการควบคุมการเรียโรของหน่วยงานของรัฐ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการเรียโรของหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2566 ได้เช่นกัน

3.2.3 มิติการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

สำหรับด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เมื่อพิจารณาว่า มีคณะอนุกรรมการฯ ที่ คณะกรรมการพิจารณาการเฝ้าระวังนักโทษ มอบหมายให้ดำเนินการเฝ้าระวังการผลักดันและขับเคลื่อน ความร่วมมือการเฝ้าระวังนักโทษระหว่างไทย และลาว ฟิลิปปินส์ กัมพูชาและเวียดนาม ตามแผนงานที่ กำหนดทั้งระยะสั้นและระยะยาวแล้วนั้น ถือได้ว่ามีบุคคลที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบดำเนินการ อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ในส่วนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถใช้วิธีการจัดทำคู่มือ การปฏิบัติงาน จัดทำคลิปวิดีโออธิบายขั้นตอนกระบวนการเฝ้าระวังนักโทษ เพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าใจ มีความรู้ ทักษะและเห็นประโยชน์ของการเฝ้าระวังนักโทษที่จะเกิดขึ้นกับทั้งตัวนักโทษ ครอบครัว ประเทศชาติและสังคม

บรรณานุกรม

หนังสือ

- กรมราชทัณฑ์. รวบรวมกฎหมายและสนธิสัญญาการโอนนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศ
(International Prisoner Transfer Treaties and Related Laws). นนทบุรี: สำนักทัณฑ
วิทยา กรมราชทัณฑ์, 2554
- กรมราชทัณฑ์. แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (2566-2570) ของกรมราชทัณฑ์. นนทบุรี:
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์, 2566.
- กระทรวงยุติธรรม. แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (2566-2570) ของกระทรวงยุติธรรม.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม, 2565.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ชาติ 2561-2580 (ฉบับประกาศ
ราชกิจจานุเบกษา). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ, 2561.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Handbook on the International
Transfer of Sentenced Persons. Criminal Justice Handbook Series. Vienna:
UNODC, 2012.
- United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). The United Nations Standard
Minimum Rules for the Treatment of Prisoners (the Nelson Mandela Rules).
Vienna: UNODC, 2015.

บทความในวารสาร

- ณัฏฐา วสันตสิงห์. บทความจากบุตรี: มติกฎหมายระหว่างประเทศของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
(International Law Perspective on Extradition). วารสารกฎหมาย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 38(1 มีนาคม 2563): 15-23.
- ประสพสุข บุญเดช. การโอนนักโทษ. นิตยสารตุลพาห. 1, 36 (มกราคม-เมษายน 2532): 10-20.
- Afriansyah, A. The Urgency of Agreement on the Transfer of Sentenced Persons
between Indonesia and South East Asian Countries. Paper presented at the
12th Asian Law Institute Conference June 2015At: NTU Law College, Taipei,
Taiwan. May 2015.

รายงานการศึกษา

เอกอร คุณาเจริญ. บทบาทของสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงพนมเปญในการคุ้มครองดูแลผู้ต้องขังไทยในกัมพูชา. รายงานการศึกษาส่วนบุคคลหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 10 สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ, 2561.

การสัมภาษณ์

ณัฐวุฒิ สุภาวิทย์. นิติกร. สัมภาษณ์, 15 สิงหาคม 2568.

ปฎิภาณ ประเสริฐกุลศักดิ์. นิติกรปฏิบัติการ. สัมภาษณ์, 14 สิงหาคม 2568.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพิ่มข้อมูลและโปรแกรมคอมพิวเตอร์

กรมราชทัณฑ์. ความจุผู้ต้องขังของเรือนจำทัณฑสถานทั่วประเทศ อัตราส่วน 1.6 ตารางเมตร ต่อผู้ต้องขัง 1 คน (รอบที่ 2/2567). [ออนไลน์]. 2567. แหล่งที่มา: <http://www.correct.go.th/infosaraban67/letter/filepdf/1721962835.pdf> [9 มิถุนายน 2568]

กรมราชทัณฑ์. สถิติโอนตัวไทย-ต่างชาติ. [ออนไลน์]. 2568. แหล่งที่มา: https://www.law.go.th/listeningDetail?survey_id=NDc1OURHQV9MQVdfRUPTLRFTkQ= [9 มิถุนายน 2568].

กระทรวงยุติธรรม. รพม.ยุติธรรม ต้อนรับ “รัฐมนตรียุติธรรมเวียดนาม” โชว์ใช้กฎหมายใกล้เคียงช่วยประชาชนแก้หนี้ 94,000 ครอบครัว มูลค่า 26,000 ล้านบาท ยืนยัน ไทยพร้อมสนับสนุน เวียดนามเต็มที่. [ออนไลน์]. 2565. แหล่งที่มา: <https://www.moj.go.th/view/77515> [20 สิงหาคม 2568].

สำนักงานกิจการยุติธรรม. แผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2566-2569). [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://www.oja.go.th/wp-content/uploads/2023/06/MSPlan4.pdf> [1 สิงหาคม 2568].

สำนักงานกิจการยุติธรรม. สถานการณ์และแนวทางการลดความแออัดของผู้ต้องขังในเรือนจำ. [ออนไลน์]. 2562. แหล่งที่มา: <https://justicechannel.org/wp-content/uploads/2020/10/ojabook630302.pdf> [1 สิงหาคม 2568].

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. บทกำหนดโทษยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด. [ออนไลน์]. 2566. แหล่งที่มา: <https://narcotic.fda.moph.go.th/penalty-narco-psycho-volatile-head/category/narcotic-type1> [15 สิงหาคม 2568].

Government of Canada. International Transfer of Offenders Act. [Online]. 2023.

Available from: <https://laws-lois.justice.gc.ca/PDF/I-20.6.pdf> [2025, August 30].

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Guide to Extradition from East Asia and the Pacific Region. [Online]. 2013. Available from:

https://www.unodc.org/roseap/uploads/archive/documents/2013/07/mla/Guide_To_Extradition.pdf [2025, August 19].

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). The Bangkok Rules: United Nations Rules for the Treatment of Women Prisoners and Non-custodial Measures for Women Offenders with their Commentary. [Online]. 2015.

Available from: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/Bangkok_Rules_ENG_22032015.pdf [2025, August 1]

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบสอบถาม

แบบสอบถามภาษาไทย

แบบสอบถามเกี่ยวกับการโอนตัวนักท่องเที่ยวเด็กระหว่างประเทศ (สัญชาติกัมพูชา)
(ใช้ประกอบการจัดทำรายงานส่วนบุคคลของผู้เข้าอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 16)

การโอนตัวนักท่องเที่ยวเด็กระหว่างประเทศ คือ การที่นักท่องเที่ยวเด็กระหว่างประเทศ ภายหลังจากอยู่ในเรือนจำประเทศที่ได้กระทำผิดมาระยะหนึ่งตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด สามารถได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติ จนครบกำหนดโทษ ภายใต้อนุสัญญาการโอนตัวฯ เพื่อให้ได้อยู่ใกล้ชิดกับครอบครัวมากขึ้น และได้รับการพัฒนาพฤตินิสัย เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวในสภาพแวดล้อมบริบทที่คุ้นเคย

คำชี้แจง (1) แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 5 ข้อ (2) โปรดกรอกข้อมูล และเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความจริงมากที่สุด

ชื่อ-สกุล.....เรือนจำ/ทัณฑสถาน.....กำหนดโทษ.....ปี.....เดือน.....วัน

- ท่านทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยและประเทศกัมพูชามีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษเด็กระหว่างกัน ซึ่งหมายความว่า นักโทษเด็กระหว่างกัมพูชาในประเทศไทยสามารถยื่นคำร้องขอโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังเรือนจำในกัมพูชาได้
☐ 1.1 ทราบ โดยทราบจาก ☐ สถานีทูต ☐ เรือนจำ ☐ ญาติ ☐ ผู้ต้องขัง ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
☐ 1.2 ไม่ทราบ
- ท่านทราบหลักเกณฑ์/คุณสมบัติของผู้ที่สามารถยื่นคำร้องขอโอนตัวกลับไปรับโทษต่อในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่
☐ 2.1 ทราบ ☐ 2.2 ไม่ทราบ
- ท่านอยากที่จะได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อในเรือนจำประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่
☐ 3.1 อยากโอนตัวกลับไป ☐ 3.2 ไม่อยากโอนตัวกลับไป เพราะ ☐ เรือนจำในประเทศไทยมีสภาพดีกว่า
☐ ไม่อยากกลับไปประเทศตนเอง
☐ เดียวก็ครบกำหนดโทษปล่อยตัวแล้ว
☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
- ท่านมีเงินเพียงพอในการโอนตัวเพื่อกลับไปรับโทษต่อยังเรือนจำในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่ (รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องเดินทางมาทำหน้าที่ควบคุมตัวระหว่างเดินทางด้วย เช่น ค่าบัตรโดยสารเดินทางของนักโทษ และค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ควบคุมตัว 2 นาย)
☐ 4.1 มีเงินเพียงพอ หรือสามารถหยิบบำเหน็จมาก่อนได้ ☐ 4.2 ไม่มีเงินเพียงพอ
- ท่านเคยยื่นคำร้องขอโอนตัวนักโทษ หรือ แจ้งความประสงค์ต้องการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อในเรือนจำประเทศที่ตนเองมีสัญชาติแก่เจ้าหน้าที่สถานทูต/ เจ้าหน้าที่เรือนจำหรือไม่
☐ 5.1 เคยยื่นคำร้องขอโอนตัว ☐ 5.2 ไม่เคยยื่นคำร้องขอโอนตัว

ขอขอบคุณที่สละเวลาร่วมทำแบบสอบถาม

ແບບສອບຄາມນັກໂທສັດຊາດລາວ

ແບບສອບຄາມກ່ຽວກັບການໂອນຕົວນັກໂທດເດັດຂາດລະຫວ່າງປະເທດ (ສັນຊາດລາວ)
(ໃຊ້ບ່ອນສອບຄາມຈັດທຳບົດລາຍງານສ່ວນບຸກຄົນຂອງຜູ້ເຂົ້າອົບຮົມຫຼັກສູດນັກບໍລິຫານການທຸດ ລຸ້ນທີ 16)

ການໂອນຕົວນັກໂທດເດັດຂາດລະຫວ່າງປະເທດ ແມ່ນ ການທີ່ນັກໂທດເດັດຂາດຊາວຕ່າງປະເທດ ຫຼັງຈາກໄດ້ຮັບໂທດຈຳຄຸກໃນເຮືອນຈຳຂອງປະເທດທີ່ໄດ້ກະທຳຄວາມຜິດໄປແລ້ວຊ່ວຍໜຶ່ງ ຕາມເງື່ອນໄຂທີ່ກຳນົດ ສາມາດໄດ້ຮັບການໂອນຕົວກັບໄປຮັບໂທດຕໍ່ໃນປະເທດທີ່ຕົນມີສັນຊາດ ໃຫ້ຄົບກຳນົດໂທດ ພາຍໃຕ້ສັນຍາການໂອນຕົວ ເພື່ອໃຫ້ຢູ່ໃກ້ຊິດກັບຄອບຄົວຫຼາຍຂຶ້ນ ແລະໄດ້ຮັບການພັດທະນານິໄສ ຕາມຄວາມພ້ອມກ່ອນການປ່ອຍຕົວໃນສະພາບແວດລ້ອມ ແລະບໍລິບົດທີ່ຄຸ້ນເຄີຍ.

ຄຳຊີ້ແຈງ: (1) ແບບສອບຄາມນີ້ມີທັງໝົດ 5 ຂໍ້ (2) ກະລຸນາກອກຂໍ້ມູນ ແລະ ເລືອກທຳເຄື່ອງໝາຍ V ໃນຊ່ອງທີ່ຕັ້ງກັບຄວາມເປັນຈິງຫຼາຍທີ່ສຸດ

ຊື່-ນາມສະກຸນ.....ເຮືອນຈຳ/ສະຖານທຳນຽມ.....ກຳນົດໂທດ.....ປີ.....ເດືອນ.....ວັນ

- ທ່ານຮູ້ບໍ່ວ່າ ປະເທດໄທ ແລະ ປະເທດລາວ ມີສັນຍາໂອນຕົວນັກໂທດເດັດຂາດລະຫວ່າງກັນ ເຊິ່ງໝາຍຄວາມວ່າ
ນັກໂທດເດັດຂາດຊາວລາວໃນປະເທດໄທ ສາມາດຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໂອນຕົວກັບໄປຮັບໂທດຕໍ່ໃນເຮືອນຈຳໃນປະເທດລາວໄດ້
☐ 1.1 ຮູ້ ໂດຍຮູ້ຈາກ ☐ ສະຖານທຸດ ☐ ເຮືອນຈຳ ☐ ຍາດ ☐ ນັກໂທດ ☐ ອື່ນໆ ກະລຸນາລະບຸ.....
☐ 1.2 ບໍ່ຮູ້
- ທ່ານຮູ້ບໍ່ກ່ຽວກັບເງື່ອນໄຂ/ຄຸນສົມບັດຂອງຜູ້ທີ່ສາມາດຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໂອນຕົວໄປຮັບໂທດຕໍ່ໃນປະເທດທີ່ຕົນມີສັນຊາດໄດ້ບໍ່?
☐ 2.1 ຮູ້ ☐ 2.2 ບໍ່ຮູ້ ☐ 2.3 ຮູ້ບາງຂໍ້
- ທ່ານຢາກທີ່ຈະໄດ້ຮັບການໂອນຕົວກັບໄປຮັບໂທດຕໍ່ໃນເຮືອນຈຳປະເທດທີ່ຕົນມີສັນຊາດບໍ່?
☐ 3.1 ຢາກໂອນຕົວກັບໄປ ☐ 3.2 ບໍ່ຢາກໂອນຕົວກັບໄປ ເນື່ອງຈາກ ☐ ເຮືອນຈຳໃນປະເທດໄທມີສະພາບດີກວ່າ
☐ ບໍ່ຢາກກັບໄປປະເທດຂອງຕົນເອງ
☐ ອີກໄມ້ນານກໍຄົບກຳນົດໂທດປ່ອຍຕົວແລ້ວ
☐ ອື່ນໆ ກະລຸນາລະບຸ.....
- ທ່ານມີເງິນພຽງພໍສຳລັບການໂອນຕົວເພື່ອກັບໄປຮັບໂທດຕໍ່ໃນເຮືອນຈຳໃນປະເທດທີ່ຕົນມີສັນຊາດບໍ່?
 (ລວມທັງຄ່າໃຊ້ຈ່າຍສຳລັບເຈົ້າໜ້າທີ່ຕ່າງໆເດີນທາງມາທຳໜ້າທີ່ຄວບຄຸມຕົວລະຫວ່າງເດີນທາງ ເຊັ່ນ
 ຄ່າບັດໂດຍສານຂອງນັກໂທດ ແລະ ຄ່າໃຊ້ຈ່າຍຂອງເຈົ້າໜ້າທີ່ຄວບຄຸມຕົວ 2 ທ່ານ)
☐ 4.1 ມີເງິນພຽງພໍ ຫຼື ສາມາດຢືນມາກ່ອນໄດ້ ☐ 4.2 ບໍ່ມີເງິນພຽງພໍ
- ທ່ານເຄີຍຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໂອນຕົວນັກໂທດເດັດຂາດຫຼືແຈ້ງຄວາມປະສົງຕ້ອງການໂອນຕົວກັບໄປຮັບໂທດຕໍ່ໃນເຮືອນຈຳປະເທດທີ່ຕົນມີສັນຊາດແກ່ເຈົ້າໜ້າທີ່ສະຖານທຸດ/ເຈົ້າໜ້າທີ່ເຮືອນຈຳບໍ່?
☐ 5.1 ເຄີຍຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໂອນຕົວ ☐ 5.2 ບໍ່ເຄີຍຍື່ນຄຳຮ້ອງຂໍໂອນຕົວ

ຂໍຂອບໃຈທີ່ສະຫຼະເວລາມາຮ່ວມຕອບແບບສອບຄາມ

แบบสอบถามนักโทษสัญชาติฟิลิปปินส์

Talatanungan tungkol sa Paglipat ng mga Bilanggong May Hatol sa Ibang Bansa (Mamamayang Pilipino)

(Para gamitin sa paghahanda ng personal na ulat ng mga kalahok sa Kursong Pagsasanay para sa mga
Namumunong Diplomat, Batch 16)

Ang paglilipat ng mga bilanggong may hatol sa pagitan ng mga bansa ay ang proseso kung saan ang isang dayuhang bilanggo na may hatol, matapos makapaglingkod ng bahagi ng kanyang sentensiya sa bansang pinagmulan ng pagkakasala alinsunod sa itinakdang mga patakaran, ay maaaring mailipat pabalik sa bansang kanyang pagkamamamayan upang ipagpatuloy ang paglilingkod ng natitirang sentensiya. Ito ay isinasagawa sa ilalim ng kasunduang pandaigdig ukol sa paglilipat ng mga bilanggong, upang siya ay makalapit sa kanyang pamilya at makatanggap ng mga programang makatutulong sa pagbabago ng pag-uugali at paghahanda sa muling pagbabalik sa lipunan sa isang pamilyar na kapaligiran.

Paliwanag: (1) Ang talatanungang ito ay binubuo ng kabuuang 5 tanong, (2) Mangyaring isulat ang mga kinakailangang impormasyon at lagyan ng tandang ✓ sa kahong tumutugma nang higit sa katotohanan.

Pangalan at Apelyido.....Bilangguan/Institusyon ng Parusa.....Haba ng Sentensiya.....Taon.....Buwan.....Araw

1. Alam ba ninyo na ang Thailand at Pilipinas ay may kasunduan sa paglilipat ng mga bilanggong may hatol sa pagitan ng dalawang bansa, na nangangahulugang ang mga bilanggong Pilipino sa Thailand ay maaaring magsumite ng kahilingan na mailipat upang ipagpatuloy ang kanilang sentensiya sa isang bilangguan sa Pilipinas?

☐ 1.1 Alam, at nalaman mula sa ☐ Embahada ☐ Bilangguan ☐ Kamag-anak ☐ Kapwa bilanggo ☐ Iba pa, pakispecify

☐ 1.2 Hindi alam

2. Alam ba ninyo ang mga panuntunan/kualipikasyon para sa isang tao na maaaring magsumite ng kahilingan na mailipat upang ipagpatuloy ang sentensiya sa bansang kanyang pagkamamamayan?

☐ 2.1 Alam ☐ 2.2 Hindi alam ☐ 2.3 Bahagyang alam

3. Nais ba ninyong mailipat pabalik upang ipagpatuloy ang sentensiya sa bilangguan sa inyong bansang pagkamamamayan?

☐ 3.1 Nais mailipat pabalik ☐ 3.2 Hindi nais mailipat pabalik dahil ☐ Mas maganda ang kalagayan ng bilangguan sa Thailand
☐ Hindi nais bumalik sa sariling bansa
☐ Malapit nang matapos ang sentensiya at makalaya
☐ Iba pa, pakispecify.....

4. Mayroon ba kayong sapat na pondo para sa paglilipat upang ipagpatuloy ang sentensiya sa bilangguan sa inyong bansang pagkamamamayan? (Kasama rito ang mga gastusin para sa mga pulis na kailangang maglakbay upang magsagawa ng pagbabantay habang nagbibiyaha, gaya ng pamasaha ng bilanggong at mga gastusin para sa 2 opisyal na tagapagbantay)

☐ 4.1 May sapat na pondo o maaaring manghiram muna ☐ 4.2 Walang sapat na pondo

5. Naisumite na ba ninyo ang kahilingan para sa paglilipat ng bilanggong, o naipahayag na ba ninyo ang hangaring mailipat upang ipagpatuloy ang sentensiya sa bilangguan sa inyong bansang pagkamamamayan sa mga opisyal ng embahada/o sa mga opisyal ng bilangguan?

☐ 5.1 Naisumite na ang kahilingan para sa paglilipat ☐ 5.2 Hindi pa naisumite ang kahilingan para sa paglilipat

Maraming salamat sa inyong oras sa pagsagot sa talatanungan.

បែបបទសាកល្បងវិស័យសាស្ត្រសង្គម

សំណួរសិក្សាអំពីការផ្ទេរគោលការណ៍ទោសច្បាប់ចម្រើន (សញ្ញាភិក្ខុដា)

(ប្រើសម្រាប់ការរៀបចំរបាយការណ៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់អ្នកចូលរួមបណ្តុះបណ្តាលវគ្គ នាយកការទូត ជំនាន់ទី 16)

ការផ្ទេរគោលការណ៍ទោសច្បាប់ចម្រើននេះប្រទេស គឺជាដំណើរការដែលអ្នកទោសច្បាប់ជាជនបរទេស បន្ទាប់ពីទទួលបានការចាប់ខ្លួននៅក្នុងពន្ធនាគារនៃប្រទេសដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសរយៈពេលមួយ តាមលក្ខខណ្ឌដែលបានកំណត់ អាចទទួលបានការផ្ទេរត្រឡប់ទៅប្រទេសដែលខ្លួនមានសញ្ជាតិ ដើម្បីបន្តទទួលទោសរហូតដល់អស់កំណត់ទោស ក្រោមកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិអំពីការផ្ទេរគោលការណ៍ទោស ដើម្បីឱ្យអាចនៅជិតគ្រួសារបានកាន់តែច្រើន និងទទួលបានការអភិវឌ្ឍអាកប្បកិរិយា ក៏ដូចជាការរៀបចំភាពស្របគ្នាជាមួយសង្គម មុនពេលដោះលែងក្នុងបរិស្ថាននិងបរិបទដែលស្គាល់ស្រប។

សេចក្តីបញ្ជាក់: (1) សំណួរសិក្សានេះមានសរុបចំនួន 5 សំណួរ (2) សូមបំពេញព័ត៌មាន និងជ្រើសរើស v នៅក្នុងប្រអប់ដែលផ្តល់ជូននឹងការពិតច្រើនបំផុត

ឈ្មោះ: នាមត្រកូល..... ពន្ធនាគារ/មណ្ឌលពន្ធនាគារ..... រយៈពេលទោស.....ឆ្នាំ.....ខែ.....ថ្ងៃ

- 1. តើលោក/លោកស្រីដឹងឬទេថា ប្រទេសថៃ និងប្រទេសកម្ពុជា មានកិច្ចព្រមព្រៀងផ្ទេរគោលការណ៍ទោសច្បាប់រវាងគ្នា ដែលមានន័យថា អ្នកទោសច្បាប់ជាជនជាតិខ្មែរនៅប្រទេសថៃ អាចដាក់ពាក្យស្នើសុំផ្ទេរត្រឡប់ទៅបន្តទទួលទោសនៅពន្ធនាគារនៅប្រទេសកម្ពុជា បាន
☐ 1.1 ដឹង ដោយដឹងពី ☐ ស្ថានទូត ☐ ពន្ធនាគារ ☐ សាច់ញាតិ ☐ អ្នកទោស ☐ ផ្សេងៗ សូមបញ្ជាក់.....
☐ 1.2 មិនដឹង
- 2. តើលោក/លោកស្រីដឹងអំពីលក្ខខណ្ឌ/លក្ខណៈសម្បត្តិរបស់បុគ្គលដែលអាចដាក់ពាក្យស្នើសុំផ្ទេរទៅបន្តទទួលទោសនៅប្រទេសដែលខ្លួនមានសញ្ជាតិឬទេ?
☐ 2.1 ដឹង ☐ 2.2 មិនដឹង
- 3. តើលោក/លោកស្រីចង់ទទួលបានការផ្ទេរត្រឡប់ទៅបន្តទទួលទោសនៅពន្ធនាគារនៃប្រទេសដែលខ្លួនមានសញ្ជាតិនោះឬទេ?
☐ 3.1 ចង់ផ្ទេរត្រឡប់ទៅវិញ ☐ 3.2 មិនចង់ផ្ទេរត្រឡប់ទៅវិញ ពីព្រោះ: ☐ ពន្ធនាគារនៅប្រទេសថៃមានសភាពល្អជាង
☐ មិនចង់ត្រឡប់ទៅប្រទេសរបស់ខ្លួន
☐ មិនយូរទេ ក៏ដល់អស់កំណត់ទោស និងត្រូវបានដោះលែងហើយ
☐ ផ្សេងៗ សូមបញ្ជាក់.....
- 4. តើលោក/លោកស្រីមានលុយគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការផ្ទេរត្រឡប់ទៅបន្តទទួលទោសនៅពន្ធនាគារនៃប្រទេសដែលខ្លួនមានសញ្ជាតិនោះឬទេ? (រួមទាំងចំណាយសម្រាប់មន្ត្រីប៉ូលីសដែលត្រូវធ្វើដំណើរមកអនុវត្តការកិច្ចគ្រប់គ្រងនៅពេលធ្វើដំណើរ ដូចជា តម្លៃសំបុត្រធ្វើដំណើររបស់អ្នកទោស និងចំណាយសម្រាប់មន្ត្រីគ្រប់គ្រងចំនួន ២ នាក់)
☐ 4.1 មានលុយគ្រប់គ្រាន់ ឬអាចខ្ចីមកមុនបាន ☐ 4.2 មិនមានលុយគ្រប់គ្រាន់
- 5. តើលោក/លោកស្រីធ្លាប់ដាក់ពាក្យស្នើសុំផ្ទេរអ្នកទោស ឬជម្រាបបំណងប្រាថ្នាចង់ផ្ទេរត្រឡប់ទៅបន្តទទួលទោសនៅពន្ធនាគារនៃប្រទេសដែលខ្លួនមានសញ្ជាតិ ជូនមន្ត្រីស្ថានទូត/ មន្ត្រីពន្ធនាគារឬទេ?
☐ 5.1 ធ្លាប់ដាក់ពាក្យស្នើសុំផ្ទេរ ☐ 5.2 មិនធ្លាប់ដាក់ពាក្យស្នើសុំផ្ទេរ

សូមអរគុណចំពោះការបោះពេលវេលាដើម្បីចូលរួមឆ្លើយសំណួរ

แบบสอบถามนักโทษสัญชาติเวียดนาม

Bảng câu hỏi về việc chuyển giao phạm nhân đã có bản án giữa các quốc gia (Quốc tịch Việt Nam)

(Dùng để phục vụ việc lập báo cáo cá nhân của học viên Khóa đào tạo Lãnh đạo Ngoại giao, khóa 16)

Việc chuyển giao phạm nhân đã có bản án giữa các quốc gia là quá trình mà một phạm nhân nước ngoài, sau khi đã chấp hành một phần hình phạt tù tại quốc gia nơi đã phạm tội theo các điều kiện quy định, có thể được chuyển giao về quốc gia mà mình mang quốc tịch để tiếp tục chấp hành hình phạt cho đến khi mãn hạn. Việc này được thực hiện theo hiệp định về chuyển giao phạm nhân, nhằm giúp họ được ở gần gia đình hơn, đồng thời được giáo dục, cải tạo và chuẩn bị tái hòa nhập trong môi trường quen thuộc trước khi được trả tự do.

Hướng dẫn: (1) Bảng câu hỏi này gồm tổng cộng 5 câu hỏi. (2) Vui lòng điền thông tin và đánh dấu V vào ô phù hợp nhất với sự thật.

Họ và tên.....Nhà tù/Cơ sở giam giữ.....Thời hạn phạt tù.....Năm.....Tháng.....Ngày.....

1. Quý vị có biết rằng Thái Lan và Việt Nam có hiệp định về việc chuyển giao phạm nhân đã có bản án giữa hai nước, nghĩa là phạm nhân người Việt Nam tại Thái Lan có thể nộp đơn xin được chuyển giao về tiếp tục chấp hành án phạt tù tại nhà tù ở Việt Nam không?

☐ 1.1 Có biết, và biết từ ☐ Đại sứ quán ☐ Nhà tù ☐ Người thân ☐ Phạm nhân ☐ Khác, vui lòng ghi rõ.....

☐ 1.2 Không biết

2. Quý vị có biết các điều kiện/tiêu chuẩn của người có thể nộp đơn xin chuyển giao để tiếp tục chấp hành án phạt tù tại quốc gia mà mình có quốc tịch hay không?

☐ 2.1 Có biết ☐ 2.2 Không biết ☐ 2.3 Biết một phần

3. Quý vị có muốn được chuyển giao để tiếp tục chấp hành án phạt tù tại nhà tù của quốc gia mà mình có quốc tịch hay không?

☐ 3.1 Muốn được chuyển giao về ☐ 3.2 Không muốn được chuyển giao về vì ☐ Nhà tù ở Thái Lan có điều kiện tốt hơn

☐ Không muốn trở về nước mình

☐ Sắp mãn hạn tù và được trả tự do

☐ Khác, vui lòng ghi rõ.....

4. Quý vị có đủ tiền để thực hiện việc chuyển giao nhằm trở về tiếp tục chấp hành án phạt tù tại nhà tù của quốc gia mà mình có quốc tịch hay không? (Bao gồm cả các chi phí phát sinh cho cán bộ công an phải đi cùng để làm nhiệm vụ áp giải trong quá trình di chuyển, ví dụ: vé máy bay của phạm nhân và chi phí cho 2 cán bộ áp giải)

☐ 4.1 Có đủ tiền hoặc có thể mượn trước ☐ 4.2 Không đủ tiền

5. Quý vị đã từng nộp đơn xin chuyển giao phạm nhân hoặc thông báo nguyện vọng muốn được chuyển giao để tiếp tục chấp hành án phạt tù tại nhà tù của quốc gia mà mình có quốc tịch cho cán bộ của đại sứ quán/cán bộ trại giam hay chưa?

☐ 5.1 Đã từng nộp đơn xin chuyển giao

☐ 5.2 Chưa từng nộp đơn xin chuyển giao

Xin cảm ơn quý vị đã dành thời gian tham gia trả lời bảng câu hỏi này.

ภาคผนวก ข.

การประมวลผลแบบสอบถาม

ข้อ 1 ท่านทราบหรือไม่ว่าประเทศไทยและประเทศ (ลาว/เวียดนาม/กัมพูชา/ฟิลิปปินส์) มีสนธิสัญญาโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างกัน ซึ่งหมายความว่านักโทษเด็ดขาดชาว (ลาว/เวียดนาม/กัมพูชา/ฟิลิปปินส์) ในประเทศไทยสามารถยื่นคำร้องขอโอนตัวกลับไปรับโทษต่อยังเรือนจำใน (ลาว/เวียดนาม/กัมพูชา/ฟิลิปปินส์) ได้

ประเทศ	ทราบ	ไม่ทราบ
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
ลาว	111 (36.28)	195 (63.72)
ฟิลิปปินส์	3 (17.65)	14 (82.35)
กัมพูชา	65 (31.41)	142 (68.59)
เวียดนาม	6 (33.34)	12 (66.66)
รวม	185 (33.76)	363 (66.24)

ประเทศ	ทราบ (คน)	ทราบจาก			
		สถานทูต	เรือนจำ	ญาติ	ผู้ต้องขัง
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ลาว	111	11 (9.90)	84 (75.69)	10 (9.01)	6 (5.40)
ฟิลิปปินส์	3	3 (100.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
กัมพูชา	65	17 (26.16)	28 (43.08)	10 (15.38)	10 (15.38)
เวียดนาม	6	1 (16.67)	2 (33.33)	1 (16.67)	2 (33.33)
รวม	185	32 (17.30)	114 (61.62)	21 (11.35)	18 (9.73)

ข้อ 2 ท่านทราบหลักเกณฑ์/คุณสมบัติของผู้ที่สามารถยื่นคำร้องขอโอนตัวไปรับโทษต่อในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่

ประเทศ	ทราบ	ไม่ทราบ	ทราบบางส่วน
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
ลาว	24 (7.84)	257 (83.98)	25 (8.16)
ฟิลิปปินส์	1 (5.88)	16 (94.11)	0 (0.00)
กัมพูชา	12 (5.80)	195 (94.20)	0 (0.00)
เวียดนาม	2 (11.11)	13 (72.22)	3 (16.67)
รวม	39 (7.12)	481 (87.77)	28 (5.11)

ข้อ 3 ท่านอยากที่จะได้รับการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อในเรือนจำประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่

ประเทศ	อยากโอนตัวกลับไป	ไม่อยากโอนตัวกลับไป
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
ลาว	96 (31.37)	210 (68.63)
ฟิลิปปินส์	9 (52.94)	8 (47.06)
กัมพูชา	86 (41.54)	121 (58.46)
เวียดนาม	7 (38.89)	11 (61.11)
รวม	198 (36.14)	350 (63.86)

ประเทศ	ไม่อยากโอนตัวกลับไป (ราย)	สาเหตุที่ไม่อยากโอนตัวกลับไป			
		เรือนจำไทยมีสภาพดีกว่า	ไม่อยากกลับไปประเทศตนเอง	ใกล้พ้นโทษแล้ว	อื่นๆ/ไม่ระบุ
		จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ลาว	210	88 (41.90)	32 (15.24)	86 (40.96)	4 (1.90)
ฟิลิปปินส์	8	4 (50.00)	0 (0.00)	3 (37.50)	1 (12.50)
กัมพูชา	121	52 (42.96)	31 (25.62)	29 (23.97)	9 (7.45)
เวียดนาม	11	6 (54.55)	1 (9.09)	3 (27.27)	1 (9.09)
รวม	350	150 (42.86)	64 (18.28)	121 (34.58)	15 (4.28)

ข้อ 4 ท่านมีเงินเพียงพอในการโอนตัวเพื่อกลับไปรับโทษต่อยังเรือนจำในประเทศที่ตนเองมีสัญชาติหรือไม่ (รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นสำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ต้องเดินทางมาทำหน้าที่ควบคุมตัวระหว่างเดินทางด้วย เช่น ค่าบัตรโดยสารเดินทางของนักโทษ และค่าใช้จ่ายของเจ้าหน้าที่ควบคุมตัว 2 นาย)

ประเทศ	มีเงินเพียงพอ	ไม่มีเงินเพียงพอ
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
ลาว	38 (12.42)	268 (87.58)
ฟิลิปปินส์	7 (41.17)	10 (58.83)
กัมพูชา	14 (6.76)	193 (93.24)
เวียดนาม	6 (33.34)	12 (66.66)
รวม	65 (11.86)	483 (88.14)

ข้อ 5 ท่านเคยยื่นคำร้องขอโอนตัวนักโทษ หรือ แจ้งความประสงค์ต้องการโอนตัวกลับไปรับโทษต่อในเรือนจำประเทศที่ตนเองมีสัญชาติแก่เจ้าหน้าที่สถานทูต/ เจ้าหน้าที่เรือนจำหรือไม่

ประเทศ	เคยยื่นคำร้องขอโอนตัว	ไม่เคยยื่นคำร้องขอโอนตัว
	จำนวนคน (ร้อยละ)	จำนวนคน (ร้อยละ)
ลาว	4 (1.30)	302 (98.70)
ฟิลิปปินส์	0 (0.00)	17 (100.00)
กัมพูชา	1 (0.48)	206 (99.52)
เวียดนาม	2 (11.11)	16 (88.82)
รวม	7 (1.28)	541 (98.72)

ภาคผนวก ค.
ชุดคำถามการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างประเทศ

ชื่อ – สกุลตำแหน่ง.....

1. ประเทศไทยมีสนธิสัญญาเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างประเทศกับ 4 ประเทศในอาเซียน คือ ลาว กัมพูชา เวียดนามและฟิลิปปินส์ แต่กลับมีการเฝ้าระวังเกิดขึ้นน้อย หรือยังไม่เคยเฝ้าระวังระหว่างกันเลย เช่น ในกรณีของเวียดนามและฟิลิปปินส์ ท่านคิดว่า เกิดจากสาเหตุใด
.....
.....
.....
2. จากสาเหตุในข้อ 1 ท่านคิดว่า จะแก้ไขปัญหานี้ หรือช่วยสนับสนุนให้เกิดการเฝ้าระวังกับ 4 ประเทศในอาเซียนมากขึ้นได้อย่างไร
.....
.....
.....
3. สำหรับกัมพูชา พบว่ามีความร่วมมือด้านการเฝ้าระวังเกิดขึ้นค่อนข้างเยอะ ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จนี้เกิดจากอะไร ตามความเห็นของท่าน
.....
.....
.....
4. ที่ผ่านมา สถานทูต/หน่วยงานทั้ง 4 ประเทศเคยติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการเฝ้าระวังหรือไม่ อย่างไร
.....
.....
.....
5. ในการประชุมคณะกรรมการการเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างประเทศ เคยมีการอภิปรายประเด็นโรคติดต่อระหว่างประเทศ โดยเฉพาะคดียาเสพติดที่ถูกลักลอบนำเข้ามาในประเทศไทยเป็นระยะเวลานาน แต่เมื่อเฝ้าระวังกลับยังประเทศที่ตนเองมีสัญชาติแล้ว กลับปรับลดระยะเวลาจำคุกเหลือเพียงไม่กี่ปี หรือไม่ ท่านมีความเห็นอย่างไร
.....
.....
.....
6. ท่านมีความเห็นอย่างไร หากการเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างประเทศ ไม่จำเป็นต้องมีสนธิสัญญา/ความตกลงด้านการเฝ้าระวังโรคติดต่อระหว่างกัน เพื่อให้สามารถเกิดความยืดหยุ่นในการเจรจาต่อรองประโยชน์ของประเทศเป็นหลัก
.....
.....
.....

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

นางสาวพิมพ์พร เนตรพุกคณะ

ประวัติการศึกษา

- รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- M.A. in Criminology and Sociology มหาวิทยาลัย Essex สหราชอาณาจักร
- Ph.D. in Sociology มหาวิทยาลัย Essex สหราชอาณาจักร

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2547	นักทัศนวิทยา 4 กรมราชทัณฑ์
พ.ศ. 2549	นักทัศนวิทยา 5 กรมราชทัณฑ์
พ.ศ. 2551	นักทัศนวิทยา 6ว และนักทัศนวิทยา ชำนาญการ กรมราชทัณฑ์
พ.ศ. 2561	นักทัศนวิทยา ชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการกลุ่มงานราชทัณฑ์ต่างประเทศ
กองทัพนวิทยา กรมราชทัณฑ์
พ.ศ. 2564	ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมราชทัณฑ์
พ.ศ. 2566	ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์

ทุนการศึกษา ทุนฝึกอบรม

พ.ศ. 2546	ทุนรัฐบาล (ก.พ.) ระดับปริญญาโท
พ.ศ. 2550	ทุนรัฐบาล (ก.พ.) ระดับปริญญาเอก
พ.ศ. 2551	ทุนฝึกอบรม (ก.พ.) มหาวิทยาลัย Potsdam เยอรมนี
พ.ศ. 2559	ทุนฝึกอบรม (รัฐบาลออสเตรเลีย) Brush Farm Corrective Services Academy ออสเตรเลีย
พ.ศ. 2566	ทุนฝึกอบรม (ก.พ.) Harvard Kennedy School สหรัฐอเมริกา

รางวัล เกียรติประวัติ

พ.ศ. 2567

รางวัลเข็มเครื่องหมายยุติธรรมธำรง ชั้นที่ 4 อันเป็นที่ชมเชยยิ่ง

พ.ศ. 2568

รางวัลเข็มเชิดชูเกียรติ ราชทัณฑ์กียรติวัฒน์

ตำแหน่งปัจจุบัน

ผู้อำนวยการกองบริหารทรัพยากรบุคคล กรมราชทัณฑ์

กระทรวงยุติธรรม